ROK II. NR. 19.

CZERWONY KRZYŻ

Organ Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża

Zapisujcie się na członków

Polsk. Tow. Czerw. Krzyża.

ZARZĄD GŁÓWNY WARSZAWA, Mazowiecka 9.

Tel. Nr.	112—03	Sekretarjat.
„ „	46—10	Wydział Buchalterji.
„ „	156—32	„ Lekarski
„ „	153—54	„ Sanitarjuszek.
„ „	156—32	Komisja do spraw Zakładników i Jeńców.
„ „	46—10	Intendentura.
„ „	66—30	Wydział Kontroli
„ „	54—16	Delegat Dep. Sanitar. M. S. Wojsk. przy Czer. Krzyżu.
„ „	142—73	Kancelarja Del. Dep. Sanitar. M. S. Wojsk. przy Czer. Krzyżu.
„ „	225—07	Wydział Organizacyjny, ul. Kredytowa 9.
„ „	158—68	Wydział Admin.-Gosp. ul. Skierniewicka 6.
„ „	124—02	Składnica Centralna, ul. Skierniewicka 6.
„ „	24—23	Sekcja Inf.-Wywiadow. ul. Nowy Świat 72.
„ „	11—77	Sekcja Propagandy, ul. Kopernika 30.
„ „	214—04	Oddział Warszawski, ul. Nowy Świat 19.
„ „	214—12	Dyrektor Oddz. Wars. ul. Nowy Świat 19.
„ „	87—94	Szwalnia Czerwonego Krz. Ratusz, sala Dekerta
„ „	318—52	Szpital Czer. Krzyża, Smolna 6.
„ „	237—55	Szpital Cz. Krzyża № 2 ul. Dobra 15.
„ „	79—33	Szpital Cz. Krzyża ul. Topiel 14.
„ „	8—02	Szpital Cz. Krzyża (św. Rocha) ul. Krak.-Przedm.
„ „	11—72	Szpital Cz. Krzyża ul. Mokotowska 6.
„ „	105—44	Schronisko dla sióstr ul. Leszczyńska 6.
„ „	42—86	Schronisko dla Sióstr „Dom Wdów“ Florjańska.

ROK II. 1 PAŹDZIERNIKA 1920 NR. 19.

CZERWONY KRZYŻ

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA CZERWONEGO KRZYŻA

Wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca.

Przedpłata z przesyłką:
rocznie . . . . . Mk. 60
półrocznie . . . . „ 30
numer pojedyn. . . „ 5

Wszystkie artykuły są płatne.
Rękopisy nie zwracają się.

Adres Redakcji i Administracji.:
Biuro Zarządu Głównego
w Warszawie, Mazowiecka 9.
(od 10 rano do 3 popoł.).

Oddziały miejscowe.

W numerze 17 naszego pisma daliśmy w zarysach ogólnych obraz działalności Komitetu Głównego dla armji na froncie i dla organizacji Twa, zaznaczając, że z braku materjału nie możemy zobrazować działalności w oddziałach miejscowych.

W istocie sprawozdania z Oddziałów napływają tylko ułamkowo i niezbyt punktualnie, co tłomaczyć można niezupełnem jeszcze skonsolidowaniem się poszczególnych części naszego Towarzystwa i brakiem poczucia, że każde kółko w dużej dziś machinie Towarzystwa musi dostosować się do całości i spółpracować z nią według z góry ułożonego planu.

Bynajmniej jednak nie znaczy to, że Oddziały Towarzystwa nie pracują owocnie. Zarząd Główny już z korespondencji z Oddziałami niejednokrotnie mógł się przekonać o wybitnej pracy całego szeregu oddziałów. Mogły się też przekonać o tem i inne oddziały na całym szeregu zjazdów delegatów, na których oddziały składały swe sprawozdania.

Komunikcja jednak za pomocą korespondencji jest wogóle utrudniona, a nawet przez czas pewien była uniemożliwiona przez warunki zewnętrzne. Ażeby módz nawiązać bliższe porozumienie Zarząd wysłał do szeregu oddziałów specjalnych delegatów z pośród profesorów szkół, którzy z niemałym trudem objechali znaczną liczbę oddziałów i złożyli sprawozdania, z których zaczerpniemy najbardziej wydatne szczegóły działalności.

Objazdów tych dokonali profesorowie Szczawiński, Chełmiński i Markiewicz w ciągu m. sierpnia, dane więc dotyczą tego miesiąca.

P. Szczawiński od 24 sierpnia do 1 września zwiedził i zbadał stan oddziałów w Skarżysku, Kielcach, Granicy. P. Markiewicz i P. Chełmiński oddziały w Łowiczu, Kaliszu, Kutnie, Piotrkowie, Częstochowie, Zawierciu Sosnowcu, Krakowie, Łodzi z okolicami, Sieradzu, Zduńskiej Woli, Łasku, Wieluniu, Sochaczewie, Bochni, Tarnowie, Nowym Sączu, Zakopanem, Suchej, Żywcu i Białej. Dołączamy do tego sprawozdania z Pinczowa i Radomia, otrzymane bezpośrednio.

Ze sprawozdań tych, jak się czytelnik przekona, widać przejęcie się ideą Czerwonego Krzyża we wszystkich oddziałach i wzmożoną działalnością w okresie wytężenia wszystkich sił narodu dla walki z wrogiem, widać również wzmożenie się życia na prowincji, i wogóle znaczny postęp w pracach społecznych.

Sprawozdania dotyczą oddziałów na

lewym brzegu Wisły, gdyż komunikacja w sierpniu z prawym brzegiem była utrudniona, ale niebawem nastąpią nowe wyjazdy delegatów dla zwiedzenia i innych oddziałów.

W sprawozdaniach będziemy szli szlakami podróży naszych delegatów.

1. Bochnia. Oddział niedawno utworzony pod przewodnictwem d-ra Hyżyckiego liczy 1500 członków, którzy podzielili prace między sekcje: szpitalną, dochodową i posiłkową. Utrzymuje na stacji herbaciarnię, wydającą do 1000 porcji dziennie, dopomaga szpitalom wojskowym przez dostarczanie bielizny i dożywianie chorych, i utworzył biuro informacyjne dla rannych i chorych. Działa nietylko w mieście, ale i we wsiach okolicznych, zyskując tam członków i budząc do dzieła miłosierdzia.

2. Tarnów mimo że powstał niedawno liczy 1000 członków, przewodniczy mu starosta Zawistowski. Sekcja szpitalna zajmuje się dożywianiem chorych w szpitalach wojskowych oraz urządzaniem tam opieki moralnej nad chorymi, na stacji utrzymuje herbaciarnię dla przejezdnych żołnierzy, która rozwija się szybko.

3. Nowy Sącz ma 2 oddziały: na stacji z liczbą 2000 członków przy współdziałaniu robotników warsztatowych przewodniczy mu inż. Suchanek. Oddział utrzymuje herbaciarnię i

4. oddział w mieście, który liczy 1000 członków pod przewodnictwem d-ra Siderama. Oddział zajmuje się prócz propagandy na wsiach okolicznych urządzaniem kursów sanitarnych, na których ma 80 słuchaczek.

5. Zakopane Oddział liczy około 2000 członków pod przewodnictwem d-ra Wilusza, istnieje niedawno, zdołał już zorganizować kursy sanitarne dla 80 słuchaczy, dożywianie dla chorych w szpitalu wojskowym oraz opiekę nad chorymi żołnierzami, których zaopatruje w bieliznę, papierosy i t. p. W Nowym Targu utrzymuje szpital epidemiczny.

Szpitalem opiekuje się z ramienia Prezydjum wiceprezesowa hr. M. Tarnowska. Duszą oddziału chirurgicznego jest Dr. Nowotny z nieodstępną swą małżonką Dr. Morawski i Drowa Gawlikowa. Całym aparatem administracyjnym i aprowizacyjnym kieruje sprawnie komendant szpitala pułk. Dr. Czaplicki i dzięki jego zapobiegliwości i energji są żołnierze doskonale odżywiani. Szpitalikiem epidemicznym w Nowym Targu utrzymywanym przez M. Oddział, opiekowała się przez cały czas trwania epidemji z narażeniem życia p. Jankowska. Na kursie pielęgniarskim, prowadzonym wzorowo przez Amerykański Czerwony Krzyż, kształci się 80 pań.

Subwencja udzielona Oddziałowi przez miejscowy K. O P. w wysokości 10,000 Mp. oraz zbiórka uliczna (8000) Mk. umożliwiły zakupno najniezbędniejszych dla szpitali naczyń, kul, lasek oraz większej ilości papierosów. Niestety, braki są jeszcze, dlatego też Zakopański Czerwony Krzyż apeluje do ofiarności ludu podhalańskiego, aby zechciał się wpisywać gromadnie wraz z dziećmi na członków Polsk. Czerwonego Krzyża i składał chętnie na ręce wymienionych niżej Delegatów za pokwitowaniem płótno na bieliznę, pantofle szyte z sukna, serki owcze t. t. p. Nazwiska ofiarodawców będą w Gazecie Podhalańskiej.

Prezydjum M. O. Czerwonego Krzyża w Zakopanem zwraca się za pośrednictwem Redakcji gaz. Podhalańskiej, z gorącą prośbą do P. P. Wójtów, Kierowników szkół i Ks. Proboszczów na całem Podhalu, aby zechcieli się zgłaszać piśmnie do Biura Czerwonego Krzyża w Zakopanem (Liljana) i oświadczyli gotowość przyjęcia delegatury Zakopiańskiego Oddziału, a natychmiast prześle im cały potrzebny materjał reklamowy. Każda filja udzielać będzie mogła wiadomości o rannych, zaginionych i wziętych do niewoli żołnierzach.

6. Sucha, niedawno założony oddział pod przewodnictwem inż. Rotera jest w okresie organizacji, mógłby opiekować się utrzymującym tam szpitalem dla gruźlicznych Cz. Krzyża

7. Żywiec, oddz. założony na wiosnę liczy już 2000 członków pod przewodnictwem r. Żółkiewicza, jest w okresie organizacji.

8. Biała, oddział w okresie organizacji, liczy już 350 członków.

9. Bielsk, oddział w okresie organizacji.

10. Granica, zreorganizowany 18 sierpnia pozostaje pod przewodnictwem

p. Górkiewicza, zajął się gorliwie utworzeniem gospody na stacji kolejowej, w której wydaje bezpłatnie herbatę a za opłatą drobną inne produkty.

11. Kielce, Oddział liczy 5000 członków, przewodniczy mu starosta Hempel, prowadzi kursy sanitarne wyuczył już 97 sanitarjuszek pracujących w szpitalach; uruchomił nadto biuro informacyjne, które załatwia dziennie do 100 interesantów (gmach poczty), zajmuje się dożywianiem żołnierzy w szpitalach oraz utrzymuje kosztem kupców miejscowych herbaciarnię na dworcu dla przejeżdżających żołnierzy.

12. Skarżysko. Oddział liczy 650 członków, przewodniczy mu dr. Winiarski. Niezależnie od wyekwipowania miejscowych ochotników w bieliznę i ubrania, oraz utworzenia sekcji chrzestnych matek, oddział utrzymuje na stacji gospodę, która wydaje do 1000 porcji dziennie, przystępuje obecnie do urządzenia hotelu dla żołnierzy z kąpielą na miejscu.

13. Radom miał początkowo ekspozyturę P. K. P. S., przekształconą na oddział miejscowy; od 1/I 1920 r. zapisało się 8268 członków na sumę 169196 mk. ofiar miał 593.037 mk., wydatki zaś wynosiły 370.925 mk. w produktach i bieliźnie było wpływów do 150000 mk.

Gremjalnie zapisali się na członków pracownicy różnych zrzeszeń i urzędów, jak kolei, poczty, starostwa, zarządu dóbr Państwa, w zakładach przemysłowych robotnicy płacą 1%—2% tygodniowo i tyleż właściciele, co dało 44.855 mk., prócz tego ofiary w postaci odsetek od pensji składają urzędnicy starostwa, inspekcji pracy, nauczyciele szkół powszechnych, elektrownia i t. p.

Oddział opiekuje się chorymi żołnierzami w 7 szpitalach wojskowych, dostarczając pościel, bieliznę, urządzenia szpitalne oraz dodatkowe pożywienie. Bieliznę w liczbie 3873 sztuk szyją bezpłatnie panie (60) na 15 maszynach.

Na stacji jest punkt żywnościowo-opatrunkowy, który w ciągu miesiąca udzielił pomocy dla 1000 żołnierzy rannych i chorych. Przy punkcie jest izba na 5 łóżek i herbaciarnia, wydająca codziennie do 3000 porcji chleba, herbaty i kawy prócz obiadów, 10% wydaje się bezpłatnie, reszta niżej ceny kosztu. Na kursach dla sanitarjuszek wyszkolono 250 pań sanitarjuszek. Zorganizowano dostarczanie pism dla chorych żołnierzy w szpitalach.

Niezależnie od akcji dla żołnierza oddział utrzymuje szpitalik dziecięcy na 20 łóżek i ambulatorjum dla ubogiej ludności cywilnej, które daje porad 850 miesięcznie.

14. Piotrków. Oddział liczy 10.000 członków i utrzymuje punkt żywnościowy na stacji, gdzie wydał do 10.000 porcji herbaty z chlebem i 2000 obiadów, prócz tego dostarczył szpitalom wojskowym 200 koszul, mleko, kaszę i t. p. Założył kursy sanitarne, gdzie słuchało wykładów 40 pań oraz zorganizował pomoc przy przewożeniu rannych z dworca do szpitali.

15. Zawiercie. Oddział liczy 1000 członków i odrazu zajął się pomocą sanitarną przy werbowaniu ochotników, którym wydał 300 koszul, 100 kalesonów, 300 onuczek oraz drobne podarki (mydło, papierosy, herbata i t. p.), prócz tego funkcjonują sekcje chrzestnych matek, bieliźniana i opieki nad żołnierzem. Oddział zorganizował wykłady sanitarne i przy pomocy pań utrzymuje związek ze szpitalem wojskowym.

16. Częstochowa. Liczba członków wynosiła w sierpniu 20.000. Oddział, zostający pod kierunkiem d-ra Wrześniewskiego otworzył szpital na 100 łóżek, który powiększy się z czasem do 300 łóżek. Niezależnie od tego na stacji funkcjonuje punkt odżywczo-opatrunkowy.

W Częstochowie zawiązał się Czerwony Krzyż młodzieży z 5000 członków, którzy są już w korespondencji z Cz. Krzyżem amerykańskim i otrzymali do uprawy park miejski.

17. Sosnowiec. Liczba członków dosięga 12000. Członkowie otoczyli przedewszystkiem opieką szpitale wojskowe, gdzie dożywiają chorych, pozatem wydano ochotnikom 2/0 mundurów, 200 koszul, 14 par kalesonów i 200 paczek z drobiazgami toaletowemi. Na punkcie zbornym utrzymuje oddział herbaciarnię. W zamierzeniu otworzenie pralni przy szpitalu oraz organizowanie kuchni dyetetycznej.

Całą pracę wykonywa oddział w ścisłym porozumieniu z Białym Krzyżem i Kom. pom. armii ochotniczej.

18. K r a k ó w, przewodniczący prof. Surzycki. Oddział liczy 22000 członków. Prócz wydziału sióstr, którzy regestruje sanitarjuszki, utworzono kursy sanitarne dla przygotowania sióstr, założono w ostatnich czasach sekcję opieki szpitalnej. Nadto oddział urządził w sierpniu punkty odżywcze w Trzebini, Bochni i Tarnowie.

19. P i n c z ó w. Oddział liczy 363 członków. W sierpniu założył szwalnię, która siłami ochotniczemi szyje i naprawia bieliznę; na stacyi kolejowej urządzono kantynę.

Przy oddziale założono oddział Czerwonego Krzyża młodzieży, który liczy 104 członków. Oddział miał dochodu 45690 mk., wydał 20854 mk., prócz tego zebrał dużo darów w naturze dla szpitali. Czerwony Krzyż młodzieży zebrał 5391 mk., które przesłał do kasy oddziału.

20. Ł o w i c z utrzymuje wraz z Kołom Służby Narodowej punkt żywnościowy, prócz tego w sierpniu prowadził kursy sanitarne i 25 łóżek szpitalnych dla żołnierzy w szpitalu miejskim ś go Tadeusza, przewiduje się powiększenie szpitala do 50 łóżek.

21. K a l i s z. Oddział liczy 6000 członków. Z funduszów zebranych przez siebie przysłał w sierpniu 10 koni do Warszawy dla zorganizowania czołówki, która po dokompletowaniu przez Zarząd Główny wyruszyła przed miesiącem na front. Niezależnie od tego oddział urządził gospodę dla żołnierzy na stacyi kolei oraz, zbierając za pośrednictwem Związku Ludowego produkty na wsi, zasila niemi szpitale wojskowe.

22. K u t n o posiada dziś do 6000 członków. W sierpniu uwagę główną zwrócił na wyekwipowanie sanitarne ochotników, na co wydał 100000 mk. oraz na pomoc dla szpitala. Swoim kosztem oddział buduje studnię w szpitalu i urządził szwalnię pomocniczą. Na stacji urządził punkt żywnościowo-opatrunkowy.

23. Ł ó d ź. Oddział liczy 60000 członków. W sierpniu zorganizowano Kursy sanitarne. Szeroko rozwinięto opiekę nad szpitalami, których liczba doszła do 18, rozwinięto też biuro informacyjno-wywiadowcze. Na stacji kolejowej otwarto punkt żywnościowo-opatrunkowy.

24. A l e k s a n d r ó w (pod Łodzią) założony przed miesiącem liczy 600 członków. Członkowie dyżurują na stacji kolejowej na urządzonym przez siebie punkcie opatrunkowym, członkinie szyją bieliznę dla szpitali łódzkich, a nadto oddział na swój koszt utrzymuje 10 łóżek w szpitalu przy ulicy Ewangielickiej w Łodzi.

25. P a b j a n i c e. Oddział miejscowy dosięgnął już 8000 członków i ma w chwili obecnej do 90000 mk. remanentu w kasie. Propagandę prowadzi w sąsiednich wioskach, gdzie ma 22 korespondentów. W sierpniu zorganizował kursy sanitarne. Oddawna już oddział utrzymuje 50 łóżek szpitalnych. W ciągu sierpnia na wyekwipowanie sanitarne ochotników wydał 260000 mk., a obecnie opiekuje się rodzinami ochotników. Na stacji kolejowej utrzymuje punkt opatrunkowy i żywnościowy. Obecnie otwiera szwalnię ze 130 maszynami przy współudziale Kom. Obyw.

26. Z g i e r z. Oddział liczy 10 tysięcy członków i zebrał około 150000 m. gotowizny. Opiekuje się szpitalem z Łuniñca na 300 chorych, zasilając go produktami i bielizną. Prócz tego na stacji urządził herbaciarnię.

27. T u s z y n. Oddział, założony przed miesiącem, liczy 400 członków, Produktami, które zbiera w okolicy zasila szpitale w Łodzi.

28. B r z e z i n y. Oddział liczy 6000 członków i obejmuje cały powiat, zbierając za pośrednictwem podkomitetów gotowiznę i dary w naturze. Z ofiar tych utrzymuje duży punkt odżywczo-opatrunkowy w Koluszkach i Rogowie i przygotowuje się do otwarcia izb chorych w Głównie i Klembowie.

29. S i e r a d z. Oddział liczy 4000 członków, rozporządza funduszem 40000 marek. Z funduszów zebranych utworzył na stacji punkt żywnościowo opatrunkowy, który wydaje po kilkanaście tysięcy porcji dziennie herbaty, mleka, kawy, kawy, zup i chleba z wędliną oraz papierosy. R o z d a w n i c t w e m z a j m u j ą s i ę o s o b i ś c i e w ł o ś c i a n k i, z b i e r a j ą c e p o w s i a c h d a r y. Od-

dział nadto utrzymuje kursy sanitarne. W miejscowym szpitalu oddział utrzymuje 70 łóżek prócz tego zasila szpital żywnością i bielizną. Przy ekwipowaniu ochotników oddział brał czynny udział, urządzając zbiórkę bielizny.

30. Wieluń. Oddział liczy 5000 członków. Ofiarność okolicy bardzo znaczna. Na razie oddział opiekuje się chorymi żołnierzami w szpitalu miejscowym, po zwinięciu szpitala zamierza wspomagać Sieradz.

31. Sochaczew. Oddział liczy 1000 zgórą członków i utrzymuje punkt żywnościowo - opatrunkowy na stacji. Prócz tego oddział sformował czołówkę żywnościową z 2 wagonów, wysłaną na front.

* * *

Oto w streszczeniu dane, otrzymane za pośrednictwem delegatów specjalnych.

Jednogłośnie stwierdzają oni, że życie w oddziałach wre, że uświadamiają one szeroki ogół włościan i robotników, wciągając warstwy te do pracy dla rannego i chorego żołnierza.

A i wyniki pracy są bardzo wydatne. Dość przytoczyć cyfry.

Na 31 oddziałów, których sprawozdania podajemy, 7 oddziałów utrzymuje łóżka lub szpitale dla rannych.

25 oddziałów utworzyło punkty żywnościowo-opatrunkowe,

30 oddziałów wzięło udział czynny w pomocy dla szpitali wojskowych,

9 oddziałów utworzyło kursy sanitarne,

2 oddziały utworzyło Czerwony Krzyż młodzieży.

Liczba członków w tych oddziałach przekracza 202,000.

Tak pokaźny wynik pracy napawa nas nadzieją, że podwaliny pod Czerwony Krzyż położone, są już trwałe. Nieliczne z wyliczonych oddziałów są bierne bądź z braku funduszów, bądź też dla tego, że nie znalazły jeszcze dla siebie najodpowiedniejszego pola działania ze względu na warunki miejscowe, ale w pozostałych wre praca w całej pełni.

Przyczyniły się do tego nie mało 3 odbyte w Warszawie zjazdy delegatów oddziałów, wkrótce należałoby zwołać czwarty dla nakreślenia dalszego planu działania.

Na razie skutkiem złej komunikacji jest pożądane, jak stwierdzają delegaci, jaknajczęstsze odwiedzanie oddziałów przez dobrze obznajomionych z działalnością Towarzystwa delegatów specjalnych.

Oddziały nasze ociągają się z nadsyłaniem sprawozdań ze swej działalności, może wydrukowanie niniejszego sprawozdania zachęci innych do nadsyłania korespondencji, zawierających sprawozdania. Redakcja nasza zawsze je chętnie zamieści.

Dr. J. Zawadzki.

Fundacja m. st. Warszawy dla inwalidów.

Pod murami Warszawy rozegrała się przed miesiącem bitwa, która stanowiła nietylko o bycie niepodległym Polski, ale i o zabezpieczeniu cywilizacji zachodu od dzikich hord zgłodniałego tłumu bolszewickiego, który pozbawiony dzięki 2-letnim rządom sowietów, najkonieczniejszych potrzeb do życia, szuka ich dziś na ziemiach obcych, niszcząc dorobek i dążąc do owładnięcia owocami pracy pokoleń.

Dzięki wysiłkom wojsk polskich, dzięki hartowi całego społeczeństwa, które zjednoczyło się w niezłomnej woli zwycięženia wroga i odparcia go od bram swoich i Europy Zachodniej. Powtórzyła się historja. Jak ongi pod Legnicą załamały się hordy mongolskie, tak i pod Warszawą załamała się potęga i pęd ku zachodowi zbolszewizowanych tłumów. Bitwa pod Warszawą 13 — 17 sierpnia stanie się datą historyczną dla całego świata. To też i Warszawa, jako miasto i jako gmina musi przekazać w potomność, że datę tę uświetnić potrafiła i winna zdobyć się na czyn, który-

by świadczył o doniosłości tych dat i świadczył zarazem o wdzięczności dla tych, którzy życie i zdrowie złożyli w ofierze na ołtarzu Ojczyzny i Ludzkości.

Forma uczczenia najzupełniej odpowiada temu — utworzenie fundacji wieczystej dla inwalidów wojsk polskich z pierwszeństwem dla ochotników — mieszkańców stolicy, jest wyrazem troski społeczeństwa o byt tych, którzy stracili w obronie naszej zdolność do pracy.

Statut fundacji m. stoł. Warszawy pomocy dla inwalidów wojsk polskich brzmi jak następuje:

art. 1. Miasto stołeczne Warszawa ustanawia fundację pomocy dla inwalidów wojsk polskich.

Fundacja rządzi się statutem niniejszym, zatwierdzonym przez Radę Miejską na posiedzeniu 16 września 1920 roku.

art. 2. Fundacja ma na celu udzielanie pomocy inwalidom wojsk polskich, którzy w walkach w obronie Ojczyzny utracili zdolność do pracy i możność zarobkowania.

art. 3. Fundacja udziela inwalidom wojsk polskich pośredniej lub bezpośredniej stałej lub czasowej pomocy poza ustawowo przepisanemi świadczeniami państwa lub gminy.

Pomoc ta polega:

a) na przywróceniu zdolności do zarobkowania przez fachowe ich nauczanie, zaopatrywanie w protezy i przyrządy, ułatwiające pracę,

b) na wyszukiwaniu pracy zarobkowej, odpowiadającej stopniowi zdolności do pracy,

c) na zapewnieniu utrzymania inwalidom, którzy utracili całkowitą zdolność do pracy i możność zarobkowania.

Fundacja w tym celu może tworzyć, utrzymywać lub wspomagać zakłady społeczne, mające na celu przywrócenie inwalidom zdolności do pracy i opiekę nad nimi, udzielać pomocy materjalnej jednorazowej, czasowej lub stałej inwalidom zasługującym na tę pomoc, otwierać biura wyszukiwania pracy zarobkowej dla inwalidów i t. p.

art. 4. Inwalidzi, otrzymujący jakąkolwiek pomoc z Fundacji są jej stypendystami. Zarząd fundacji prowadzi spis stypendystów i czuwa nad przebiegiem ich życia, uzależniając swą pomoc od sposobu ich życia.

art. 5. Pierwszeństwo przy zaliczeniu do liczby stypendystów mają ochotnicy, pochodzący z Warszawy, a następnie przy równych innych warunkach wogóle powołani do służby wojskowej z m. stoł. Warszawy.

art. 6. Fundacja m. stoł. Warszawy pomocy dla inwalidów w. p. jest osobą prawną, ma prawo zawierać wszelkie umowy prawem przewidziane i nabywać nieruchomości. Fundacja ma siedzibę w Warszawie i posługuje się pieczęcią z herbem m. Warszawy i napisem nakokoło Z. F. m. st. Warszawy P. Inw. W. P.

art. 7. Zarządza fundacją Zarząd, wybierany przez Radę Miejską m. stoł. Warszawy z pośród członków Rady, lub mających prawo wyboru do Rady Miejskiej w liczbie 9 osób. Co rok ustępuje 3 członków, przez pierwsze 2 lata przez losowanie, następnie według starszeństwa wyboru. Ustępujący mogą być wybrani ponownie. Utrata mandatu członka rady nie usuwa członka zarządu z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w § 28 Dekretu o Samorządzie Miejskim z dn. 4 lutego 1919 r.

art. 8. Rząd deleguje do składu Zarządu Fundacji jednego członka jako przedstawiciela instytucji rządowej, roztaczającej opiekę nad inwalidami wojskowymi.

ar. 9. Zarząd z grona swego wybiera co rok przewodniczącego, jego zastępcę, skarbnika i sekretarza.

art. 10. Do obowiązków Zarządu Fundacji m. stoł. Warszawy pomocy inwalidom w. p. należy:

a) organizacja wewnętrzna,

b) opracowywanie regulaminów dla fundacji.

c) zarządzanie majątkiem fundacji, prowadzenie dokładnej rachunkowości, odpowiedzialność za całość majątku,

d) starania o zwiększenie majątku fundacji oraz środków mate-

rjalnych przez zbieranie ofiar, subwencji i t. p.,

e) przyjmowanie i zwalnianie personelu urzędniczego,

f) składanie corocznie P. M. 1 maja szczegółowego sprawozdania z działalności oraz budżetu na rok następny.

art. 11. Zarząd fundacji ma prawo powołać Dyrektora, bezpośrednio zarządzającego fundacją, ustalając dla niego regulamin i pełnomocnictwa.

art. 12. Fundusze Fundacji m. st. Warszawy p. i w. p. dzielą się na kapitał żelazny i obrotowy.

Kapitał żelazny składa się a) z nieamortyzowanych 4°/o obligacji m. st. Warszawy na sumę 50 miljonów marek. Obligacje te nie mogą być sprzedane ani zastawiane, za wyjątkiem warunku przewidzianego w art. 13, pozostają w skarbcu m. st. Warszawy i na potrzeby Fundacji mogą być użyte tylko odsetki od tego kapitału, z ofiar instytucji państwowych, społecznych, oraz ofiar i legatów osób prywatnych specjalnie na kapitał żelazny przeznaczonych w gotowiźnie, papierach, nieruchomości i t. p.

Kapitał obrotowy składa się a) z odsetek od kapitału żelaznego, b) z ofiar, legatów i innych wpływów, nieprzeznaczonych na zasilenie kapitału żelaznego.

art. 13. Kapitał obrotowy może być wydatkowany na potrzeby bieżące fundacji przez Zarząd fundacji według budżetu przez Radę Miejską zatwierdzonego corocznie.

Część kapitału żelaznego, ofiarowana przez m. st. Warszawą do wysokości 1/3 za zezwoleniem Rady Miejskiej może być użyta na wniosek Zarządu na zastaw dla otrzymania czasowego kredytu na nabycie nieruchomości dla wypełnienia zadań fundacji.

Do kupna i sprzedaży nieruchomości fundacji niezbędna jest uchwała Rady Miejskiej.

art. 14. Kontrola nad wydatkowaniem sum oraz działalnością fundacji należy do Komisji Rewizyjnej Rady Miejskiej lub specjalnej Komisji przez Radę wybranej.

art. 15. Rok operacyjny Fundacji liczy się od 1 stycznia do 31 grudnia. Sprawozdania Zarządu Fundacji po zatwierdzeniu przez Radę Miejską są podawane do wiadomości publicznej.

art. 16. Likwidacja Fundacji lub zmiana przeznaczenia funduszów z uwzględnieniem praw osób trzecich i przeznaczenia ofiar na cele specjalne może nastąpić w razie gdy pomoc dla inwalidów w. p. stanie się zbędną na mocy uchwały Rady Miejskiej na wniosek Zarządu Fundacji. Na tem samem posiedzeniu Rady nastąpić winna uchwała co do przeznaczenia kapitałów Fundacji z zachowaniem praw osób trzecich.

Fundacja ta jak widzimy zapoczątkowuje poważną akcję społeczeństwa dla ulżenia doli inwalidom. Mamy nadzieję, że za przykładem Warszawy pójdą inne rady miejskie i sejmiki i że w ten sposób cały kraj pospieszy z pomocą tym, co stracili zdrowie w walce o niepodległość Ojczyzny.

J. Zawadzki.

Sprawozd. delegata P. T. Cz. Krzyża w sprawie wymiany zakładników.

Na skutek kilkakrotnych depesz, wysłanych przezemnie w miesiącach: maju, czerwcu i lipcu r. b. do Ros. T-wa Czerw. Krzyża w Moskwie w sprawie niedoli zakładników i jeńców cywilnych, oraz jeńców wojennych w Rosji, zdecydowało się Ros. Tow. Czerw. Krzyża porozumieć z nami bezpośrednio w państwie neutralnem, gdyż spotkanie na linji demarkacyjnej obecnie niebyło możliwem.

W tym celu ze strony bolszewickiej wysłany został do Berlina p. Stefan Brodowski—Bratman.

O jego przyieździe zawiadomił mnie około 20-go sierpnia p. Vattenwille, sekretarz Międzynar. Komitetu Czerw. Krzyża w Berlinie, ofiarując się za pośrednika przy nawiązaniu petraktacji.

Uzyskawszy odpowiednie pełnomocnictwo w Pol. Czerw. Krzyżu i zasięgnąwszy u władz naszych potrzebnych wskazówek przybyłem z końcem sierpnia do Berlina, gdzie — wobec tego, że p. Vattenwille wyjechał do Genewy — skomunikowałem się bezpośrednio z p. Brodowskim.

Począwszy od 31-go sierpnia codziennie odbywały się do 6-go września r. b. posiedzenia, niekiedy po 2 razy dziennie, miejscem konferencji był hotel Ruperti, w którym mieszkałem, lub kawiarnia Bauera przy Unter d. Linden.— W rezultacie naszych petraktacji zawartą została i podpisaną przez obie strony w nocy 6 września *„Umowa dotycząca ulżenia niedoli ofiaram wojny"* w ktorej uregulowano następujęce sprawy.

1) *Zakładnicy i jeńcy cywilni:* umowy z dnia 2 i 9 listopada 1919 r. pozostaję w swej mocy i mają być co rychlej wykonana.—Po za tem Brodowski przyrzekł osobno interwenjować u Rządu Sowieckiego na Ukrainie, by pobranych na Ukrainie zakładników natychmiast zwolniono.

2) *Jeńcy wojenni:* ma być nad nimi, tak samo, jak nad zakładnikami i jeńcami cywilnymi, roztoczona opieka, sprawowana przez specjalnego delegata pod kontrolą Czerwonego Krzyża na zasadzie wzajemności. Dla Polski delegatką Ros. Czerw. Krzyza jest już p. Sempołowska, której atrybucje rozciągną się obecnie i na jeńców wojennych rosyjskich.

Proponujemy, by w Rosji specjalną delegatką naszego Czerwonego Krzyża była pani Katarzyna Pieszkowa, pierwsza żona głośnego pisarza Maksyma Gorkija, bardzo obrotna i wpływowa pracująca tam z warszawskim inżynierem Winawerem i p. Murawjewym w Czerwonym Krzyżu, niosącym jawną pomoc wszystkim uwięzionym. Ma ona wstęp do wszystkich obozów koncentracyjnych i więzień. Należałoby ją bezwłocznie zaopatrzyć w znaczniejsze fundusze, gdyż pomoc — szczególnie dla naszych jeńców wojennych, obdartych, schorowanych i wynędzniałych — musi być prowadzona na szeroką skalę.

Nadmieniam że Brodowski długo nie chciał uznać członków Polskiej Piątej Dywizji Syberyjskiej za jeńców wojennych. Uważał ich za „kontrrewolucjonistów", których można stawić przed sądy wojenne za sam fakt walki.

Wreszcie ustąpił. co zresztą wypływa ze stylizacji § 2 umowy ustępu końcowego. Wobec tego jakiekolwiek represje specjalne wobec naszych jeńców syberyjskich nie mogą być stosowane i starać się będziemy o zniesienie poprzednich zarządzeń, jak np. — skazanie w Omsku szeregu oficerów polskich na ciężkie roboty. Musimy jednak w tym kierunku zebrać szczegółowe informacje.

3) *Zasada indywidualnej wymiany:* jeńcy cywilni i wojenni lub wojenni, na których powrocie rychłym specjalnie zależy, będą komunikowani stronie drugiej w specjalnych wykazach (lista h imiennych) pisemnie lub przez radiodepesze. Osoby tak wymienione mają być odstawione do kraju w przeciągu miesiąca od chwili wręczenia listy imiennej. Obowiązuje zasada wzajemności i równorzędności (patrz art. 4 umowy).

Bezpośrednio po podpisaniu umowy z dn. 6-go września przedłożyliśmy 2 takie listy imienne, z których jedna odnosi się specjalnie do dywizji syberyjskiej i zawiera nazwiska 68 oficerów.

Z drugiej strony należy być przygotowanym na kontrpropozycje bolszewickie, by oddać im równą ilość osób tej samej kategorji.

4) *Inwalidzi wojenni:* mogą być dołączeni do transportów z zakładnikami jeńcami cywilnymi.

5) *Aktów zejścia zmarłych w niewoli jeńców:* będą udzielały sobie wzajemnie obydwa T-wa Czerw. Krzyża, ze względu

*) Patrz N 5 pisma naszego z r. 1919.

na znaczenie ich dla stosunków rodzinnych i majątkowych.

6) *Przesyłki pieniężne:* obowiązuje praktyka dotychczasowa.

7) *Miejscem oddawania zakładników* jeńców cywilnych wojennych i inwalidów: jest linja demarkacyjna, a gdyby tam wymiana była niemożliwa, to uskutecznia się ją przez odesłanie do państwa neutralnego: do Estonji, Łotwy ewent. Litwy za obopólnem porozumieniem się i po uzyskaniu pozwolenia państw neutralnych.

Wreszcie po podpisaniu umowy z dn. 6. 9. r. b. wymieniono korespondencję pieniężną, a ze strony polskiej przedłożono listę IV H., zawierającą 135 nazwisk jeńców cywilnych.

Sprawy reemigracji wygnańców, Brodowski nie chciał poruszać ze względu na wojnę obecną.

W sprawie internowanych w Prusach Wschodnich Oddziałów, które przeszły granicę, osiagnięto następujące porozumienie ustne z Brodowskim: Polska otrzymuje wszystkich internowanych, a Sowdepja taką samą liczbę szeregowców i oficerów. Brodowski przedstawił sprawę telegraficznie Moskwie i poczynił, za pośrednictwem Koppa, kroki odnośne u rządu niemieckiego, który podobno chętnie zgodziłby się pozbyć około 10.000 ludzi do żywienia.

Wobec powyższego uważam za konieczne:

a) o porozumienie się z rządami Łotwy lub Estonji w sprawie przejazdu zakładników, jeńców cywilnych i wojennych o ile powrotu uskutecznić nie można przez linję demarkacyjną.

b) wydać odnośne zarządzenia w sprawie bezzwłocznego przystąpienia do wykonania zawartych umów z dnia 9-go listopada 1919 r. i 6-go września r. b.

c) wydać odnośne polecenia naszym przedstawicielom konsularnym w tym kraju nadbaltyckim, przez które przejeżdżać będą zakładnicy, jeńcy wojenni.

d) oddać do dyspozycji Komisji wszystkich internowanych jeńców cywilnych.

e) wyasygnować kredyty na świadczenia pomocy rodakom naszym w Rosji.

f) dostarczyć wykazy naszych jeńców wojennych wogóle, a w szczególności tych, których powrót do kraju chcemy przyśpieszyć.

Edward Zaleski.

Umowa dotycząca ulżenia niedoli ofiarom wojny.

Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rzeczypospolitej Polskiej i Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowietów, działajac na podstawie odnośnych pism uwierzytelniających, uznanych za wystawione w należytej i właściwej formie i wyszczególnionych w umowie z dnia 2 listopada 1919 roku, dotyczące zlikwidowania sprawy zakładników polskich w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowietów, upoważniły swoich pełnomocnych przedstawicieli do zawarcia umowy niniejszej, mającej na celu ulżenie niedoli wymienionych w umowie ofiarom wojny. — Z ramienia Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża występuje, na zasadzie upoważnienia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża z dnia 25 sierpnia 1920 roku Nr, 22453, pełnomocny przedstawiciel tego Towarzystwa Edward Zaleski, a ze strony Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża—pełnomocny przedstawiciel jego Stefan Brodowski-Bratman, działający na podstawie plenipotencji Centralnego Komitetu (Kolegjum Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, z dnia 9 czerwca 1920 roku Nr. 3558. Powyżsi przedstawiciele pełnomocni Towarzystw Czerwonego Krzyża spotkali się w Berlinie i, wymieniwszy pomiędzy sobą wyszczególnionej powyżej swojej pełnomocnictwa, które zabopólnie zostały uznane za wystawione w należytej i właściwej formie, zawarli umowę co do następujących postanowień:

§. 1. Dalsze wykonywanie umów z dnia 2 listopada 1919 roku o zakład-

nikach polskich i z dnia 9 listopada 1919 roku o jeńcach cywilnych, jako obowiązujących bezwzględnie strony, nastąpi bezzwłocznie, gdy tylko powstaną umożliwiające spełnienie tego okoliczności, przewidziane w § 7 niniejszej umowy.

§. 2. Osiągnięte na linji demarkacyjnej przez delegatów obu Towarzystw Czerwonego Krzyża porozumienie się wzajemne w sprawie zorganizowania na podstawie ścisłej wzajemności, pomocy i opieki wszechstronnej nad zakładnikami i jeńcami cywilnymi, rozszerza również na jeńców wojennych, bądź to z wojny wszechświatowej, bądź to z wojny obecnej, oraz bez względu na to, na jakim froncie jeniec był wzięty do niewoli i do jakiej armji lub oddzielnej formacji wojskowej należał.

§. 3. Na terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej i ziem, zajętych przez wojsko polskie, pomoc wszechstronna jeńcom cywilnym i wojennym udzielaną będzie środkami i na rachunek Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża za pośrednictwem specjalnego delegata z pośród obywateli polskich pod kontrolą i opieką Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a na całem terytorjum Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowietów pomoc wszechstronna zakładnikom, jeńcom cywilnym i jeńcom wojennym udzielaną będzie środkami i na rachunek Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża za pośrednictwem specjalnego delegata z pośród obywateli Republiki Sowietów pod kontrolą i opieką Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyza. Ustalonemu w artykule niniejszym delegatowi specjalnemu przysługuje prawo dobrania sobie odpowiedniego personelu pomocniczego i bezpośredniego porozumiewania się ze swemi mocodawcami na linji demarkacyjnej lub na terytorjum jednego z krajów nieutralnych.

§. 4. W celu przyspieszenia powrotu do kraju poszczególnych osób z liczby jeńców cywilnych lub wojennych odnośne Towarzystwo Czerwonego Krzyża komunikuje drugiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża pisemnie lub przez radjodepeszę listę imienną. Wyszczególnione w liście takiej osoby powinny byc dostarczone do miejsca, wymienionego w artykule 7 umowy niniejszej, w terminie miesięcznym. Towarzystwu Czerwonego Krzyża, które otrzymało taką listę, przysługuje prawo przesłania wzajemnej listy imiennej z taką samą liczbę osób. Zamieszczone na liście wzajemnej osoby powinny być dostarczone do wymienionego w § 7 miejsca w terminie również miesięcznym, licząc od daty otrzymania pisma lub radjodepeszy w liście wymiennej. Wymiana taka odbywa się na następujących zasadach:

a) za jeńca cywilnego ulega oddaniu jeniec cywilny, a za jeńca wojennego — jeniec wojenny, szeregowiec — za szeregowca, oficer za oficera, względnie za dowódcę;

b) z dobrodziejstwa artykułu niniejszego korzystać mogą jeńcy wojenni w rozumieniu wymienionego artykułu drugiego, ustępu końcowego,

c) ulegający wymianie jeńcy wojenni są zwolnieni od składania przerzeczenia o niebraniu udziału w dalszej walce z państwem oddającem,

d) jeńcy cywilni powracają do kraju z zachowaniem przepisów umowy z dnia 9 listopada 1919 r., a wyjazd i przejazd jeńców wojennych przy powrocie do kraju odbywa się na zasadach wyłuszczonych w par. 2,5 i 7 umowy z dnia 9 listopada 1919 r. i przepisów o powrocie wygnańców do kraju i

e) jeńcy wojenni z wyłączeniem jeńców z wojny obecnej, przy wymianie powracają do kraju z rodzinami i rzeczywistą służbą domową, o ile służba jest pochodzenia lub obywatelstwa tego kraju, dokąd powraca.

§. 5. Wyłączenie przez którąkolwiek bądź ze stron, umowę niniejszą zawierająeych, osób z kategorji jeńców wojennych i przeniesienia do jakiej bądź innej kategorji w celu pozbawienia dobrodziejstwa umowy niniejszej nie może mieć absolutnie miejsca, niezależnie od nazwy, nadawanej innej kategorji, czy to jeńców cywilnych, więźniów politycznych, przestępców lub więźniów i jeńców, poszlakowanych o przestępstwa polityczne lub antypaństwowe lub temu podobne. —

§. 6. Do transportów z zakładnikami i jeńcami cywilnymi mogą być

włączeni inwalidzi wojenni, niezdolni do dalszej walki w szeregach.

§. 7. Oddawanie zakładników, jeńców cywilnych i inwalidów odbywać się będzie, o ile tego nie można uskutecznić na linji demarkacyjnej frontu, przez odesłanie do republiki łotewskiej, estońskiej lub litewskiej po uprzednim osiągnięciu porozumienia się odnośnych rządów z rządami powyższych. Miejsce oddawania na linji demarkacyjnej lub też państwo neutralne, dokąd będą skierowani zakładnicy jeńcy cywilni i wojenni, ustalą oba Towarzystwa Czerwonego Krzyża na pośrednictwem wymiany radjodepesz. Do czynienie starań, sprawowania opieki i pokrywania kosztów transportów, wyżywieni etc. są obowiązane odnośne Towarzystwa Czerwonego Krzyża: a) przy wysyłaniu — w granicach swego państwa względnie do linji demarkacyjnej lub portu i b) przy odbieraniu od granicy lub portu państwa wysyłającego względnie do linji demarkacyjnej.

§. 8. Obydwa Towarzystwa Czerwonego Krzyża zabowiazują się wzajemnie do pośredniczenia w doręczaniu korespondencji pieniężnej ofiarom wojny, na zasadach dotychczasowych, jak również komunikować sobie będą wzajemnie akty zejścia zmarłych w niewoli jeńców wojennych.

§. 9. Oba Towarzystwa Czerwonego Krzyża zabowiązują się niezwłocznie poczynić odnośne kroki wobec swoich Rządów w zprawie natychmiastowej realizacji umowy niniejszej i umów z dnia 2 i 9 listopada 1919 roku, jak również oświadczają gotowość niezwłocznego podjęcia inicjatywy .wobec swego Rządu i Naczelnego Dowództwa w celu zabezpieczenia we wszelkich ewentualnych aktach międzynarodowych, któreby między Rzeczypospolitą Polską a Rosyjską Socjalistyczną Federacyjną Republiką Sowietów zawartemi być mogły, odnośnej klauzuli, umożliwiającej natychmiastową realizację w przyspieszonym tempie umowy niniejszej i z dnia 2 i 9 listopada 1919 roku.

§. 10. Umowa niniejsza spisaną została z tekstami w językach polskim i rosyjskim w dwóch egzemplarzach jednobrzmiących, z których jeden egzemplarz otrzymuje pełnomocny przedstawiciel Palskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a drugi pełnomocny przedstawiciel Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. W razie wątpliwości interpretacji umowy niniejszej w językach polskim, rosyjskim, tekst polski uważany jest za miarodajny ze względu na to, że wobec dokładnej znajomości języka polskiego przez przedstawicieli obu Towarzystw Czerwonego Krzyża, tekst ten wyraża najdokładniej wolę stron obu.

§ 11. Umowa niniejsza, jako ostateczna i niewymagająca ratyfikacji, wchodzi w życie z chwilą jej podpisania.

Na dowód tego pełnomocny przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i pełnomocny przedstawiciel Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, umowę tę własnoręcznie podpisali i pieczęciami swemi zaopatrzyli.

Berlin, dnia 6 września 1920 r.

(—) *Edward Zaleski.*

(—) *Stefan Brodowski-Bratman.*

Umowa Polsko-Niemiecka, dotycząca Komisarjatu Czerwonego Krzyża w Polsce i w Niemczech.

Oddział Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Poznaniu zawarł umowę z Centralnym Komitetem Czerwonego Kuzyża Niemieckiego w Berlinie z dnia 9 czerwca 1919 r. Umowa określa działalność Czerwonego Krzyża Polskiego na terenie Niemieckim i odwrotnie Niemieckiego Czerwonego Krzyża w Księstwie. Podówczas toczyły się jeszcze walki na pograniczu Księstwa i Niemiec. W umowie zaznaczono, że działalność Czerwonego Krzyża nie może być przer-

waną, chociażby walka trwała nadal. Umówiono się zasadniczo, że można wspierać z jednej i z drugiej strony na przeciwnym terenie jeńców, okaleczałych.

Umowę powyższą ratyfikowała z Polskiej strony ówczesna Naczelna Rada Ludowa w Poznaniu z niemieckiej zaś strony Ministerstwo Pruskie.

Dnia 9 lipca 1919 r. zawarto dalszą umowę pomiędzy Czerwonym Krzyżem w Poznaniu a Centralnym Komitetem Niemieckiego Czerwonego Krzyża w Berlinie. Umowę niniejszą zatwierdziła Rada Ludowa w Poznaniu i Dowództwo Główne w Poznaniu, z drugiej strony zatwierdziło Minist. Wojny w Niemczech.

Umowa z dnia 9 lipca określiła znacznie dokładniej działalność T-w Czerwonego Krzyża na terenie przeciwnym, a mianowicie utworzono Komisarjat Opiekuńczy Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Poznaniu na Niemcy z siedzibą w Berlinie i Komisarjat Niemieckiego Czerwonego Krzyża z siedzibą w Poznaniu z prawem tworzenia delegatur, podlegających poszczególnym Komisarzom. Wyraźnie zaznaczono, że Komisarze jako też ich kurjerzy mają prawo przekraczania granicy za uprzednim uwiadomieniem Władz Wojskowych. Z praktyki wyłoniło się jednakże, że granice przekraczano bez uprzedniego uwiadomienia, a z obu stron nie stawiano żadnych trudności.

Komisarzy i ich kurjerów traktowano w zasadzie jako dyplomatów i nie rewidowano ich listów. Komisarjat Czerwonego Krzyża Polskiego w Berlinie nie mógł z powodu braku niezależnych osób inteligentnych w tej mierze skorzystać tak ze swoich kompetencji jak to czynił Komisarjat Niemiecki w Poznaniu, który posiadał z dawniejszych czasów instytucje i grono osób, które pracowały z dawien dawna w Czerwonym Krzyżu Niemieckim.

Po wybuchu powstania w sierpniu r. ub. na Górnym Śląsku utworzył Komisarjat Czerwonego Krzyża Polskiego po przezwyciężeniu bardzo wielu trudności ze strony niemieckiej kilkunastu delegatów, którzy wspomagali rodziny ówczesnych polskich powstańców z Górnego Śląsku Pozatem zajmował się Komisarjat Polski w Berlinie jeńcami internowani, chorymi leżącymi w lazaretach, dopomagał przy reemigracji polaków z Niemiec do Polski wspierał ludzi popadłych w nadzwyczajną biedę i t. p.

Niemiecki Czerwony Krzyż w Poznaniu zaopiekował się ludnością niemiecką, pozostałą w b. dzielnicy Pruskiej i utworzył ku temu Komisarjaty, na których czele stanęli przeważnie byli oficerowie armji Niemieckiej. Podobnie jak Polski Komisarjat w Poznaniu wskutek znacznie dogodniejszych warunków przeprowadzał Komisarz Niemiecki transporty urzędników niemieckich z Poznania do Niemiec, dalej przewoził znaczne zapasy obuwia, odzieży i t. p. rzeczy dla ludności niemieckiej do Poznania i załatwiał wszelkie sprawy rentowe z ramienia Rządu Niemieckiego na terenie b. dzielnicy Pruskiej, Kierownikami delegatur, byli prawie wyłącznie dawniejsi oficerowie niemieccy. Ministerstwo b. dzielnicy Pruskiej dowiedziawszy się o postępowaniu agitatorskiem niemieckich delegatów Komisarjatu Czerwonego Krzyża zdecydowało wypowiedzenie umów z dnia 9 czerwca i 9 lipca 1919 r. List z wypowiedzeniem umowy wysłano na ręce Komisarza niemieckiego Czerwonego Krzyża w Poznaniu p. superintendenta Arlta.

Z drugiej strony nakazało Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej zlikwidowanie Komisarjatu Polskiego Czerwonego Krzyża w Berlinie z dniem 1-go lipca r. b. Odpowiednio do rozporządzenia przelano cały kapitał jak również wszelkie akta na ręce Pana Henryka Zielińskiego attache do spraw reemigracji przy Poselstwie w Berlinie.

Niemcy zaprotestowali przeciwko wstrzymaniu działalności Komisarjatu Niem. Czerw. Krzyża b. Dzielnicy Pruskiej.

W ten sposób likwidowano wprawdzie Komisarjat Polskiego Czerwonego Krzyża na Niemcy, ale dalsza działalność Niemieckiego Komisarjatu Czerwonego Krzyża w Polsce istnieje.

Nadmienić wypada, że Niemieckie Ministerstwo dla Spraw Zagranicznych, Auswertiges Amt w Berlinie, wyrażało kilkakrotnie życzenie stworzenia nieoficjalnych przedstawicieli polskich i niemieckich na przeciwnej stronie, na co upatrzyło sobie ze swojej strony Komisarza Opiek. Niem. Czerwonego Krzyża w Poznaniu Pana Supe-rintendenta Arlta.

MINISTERSTWO SKARBU

OBWIESZCZENIE.

Na podstawie Ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. N. 61 poz. 391) oraz rozporządzenia Rady Obrony Państwa ogłasza Ministerstwo Skarbu z dniem 1-ym Października 1920 roku sprzedaż 4% Państwowej Pożyczki Premjowej na następujących warunkach:

1. Obligacje pożyczki na okaiciela w odcinkach wyłącznie po 1000 marek polskich sprzedawane będą po kursie nominalnym (al pari) tylko za gotówkę.

2. Stopa procentowa wynosi 4 od sta. Kupony wolne od podatków od kapitałów i rentowych, płatne są z dołu dnia 1 października każdego roku przez wszystkie oddziały Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Pocztowej Kasy Oszczędności, Kasy Skarbowe oraz inne instytucje, upoważnione przez Ministerstwo Skarbu. Kuponami pożyczki można też płacić cła i podatki państwowe.

3. W ciągu pierwszych dwudziestu lat, począwszy od 6 listopada 1920 r., w każdą sobotę wylosowywaną będzie jedna wygrana w kwocie miljona marek polskich płatna bez jakichkolwiek potrąceń przez oddziały Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

4. W ciągu następnych dwupziestu lat (1940—1960) pożyczka będzie spłacona po kursie nominalnym przez wylosowywanie obligacji łącznie z temi, na które padły wygrane.

5. Obligacje pożyczki mają wszelkie prawa papierów pupilarnych, będą przyjmowane w pełnej wartości nominalnej, jako wadia przy licytacjach, kaucje przy zawieraniu kontraktów ze Skarbem Państwa oraz kaucje, składane do depozytów wszelkich instytucji rządowych w wypadkach, gdy prawo przewiduje składane do depozytów wszelkich instytucji rządowych w wypadkach, gdy prawo przewiduje składanie kaucji pieniężnych.

6. Obligacje pożyczki będą przyjmowane na przechowane bez opłaty przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową i pocztową Kasę Oszczędności.

7. Po wprowadzeniu przyszłej waluty polskiej pożyczka przerachowywana będzie po kursie o 10% wyższym od kursu ustalonego dla wymiany znaków obiegowych.

Obligacje Pożyczki z 40-ma kuponami rocznymi są do nabycia we wszystkich kasach skarbowych, urzędach podatkowych, oddziałach Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, w kasach kolejowych i wogóle we wszystkich kasach urzędąw państwowych i samorządowych, w bankach i we wszystkich upoważnionych miejscach sprzedaży.

Z prasy zagranicznej.

Prawa Czerwonego Krzyza

Paul Fauchille, czł. instyt. prawa międzynarodowego w № 18 Revue intern. podaje bardzo ciekawy artykuł o zachowaniu zasad Czerwonego Krzyża.

Nie ulega watpliwości, że w czasie wojny ostatniej prawa i zasady Czerwonego Krzyża były gwałcone najczęściej. Pogwałcenie tych zasad dotyczyło nie tylko praw jeńców wojennych, ale i rannych oraz personelu sanitarnego.

Zdać sobie sprawę z tego winny wszystkie rządy i dla tego rewizya Konwencyi z 6 lutego 1906 r. stała się koniecznością. Już w r. 1872 prezes komit. międzynar. Cz. Krzyża Moynier wystąpił z wnioskiem utworzenia międzynarodowego trybunału, składającego się z delegatów rządów, prowadzących wojnę i 3 neutralnych, który orzekał by w sprawach pogwałcenia konwencyi Genewskiej, zakomunikowanych przez strony interesowane, w r. 1895 zaproponował, aby kontrolę i badanie przeprowadzało państwo neutralne i oddawało winnych sądom ojczystym.

Projekty te jednak aczkolwiek były przyjęte przez Kongres prawa międzynarodowego w Cambirge w r. 1895 nie zostały w czyn wprowadzone, gdyż pozostawiały Państwu neutralnemu tylko rolę śledczą i nie dawały mu funkcyi wykonawczych.

W r. 1896 Roszkowski wystąpił z wnioskiem utworzenia stałego trybunału lub czasowego dla każdego wypadku z prawem sądu i kary co do przstępstw przewidzianych w Konwencyi międzynarodowej.

W r. 1900 generał den Beer Portugael wystąpił z wnioskiem utworzenia stałej komisyi, czuwającej nad wykonaniem ścisłym praw wojny. Renaut wystąpił przeciw tym propozycyom i bronił zasady, że każde państwo obowiązane jest samo przestrzegać Konwencyi i wydać prawa karzące złamanie praw obowiązujących za pośrednictwem własnych sądów.

Pogląd ten zwyciężył i art. 28 Konwencyi w Genewie w r. 1906 głosi „państwa podpisujące Konwencyę zobowiązują się wydać lub przeprowadzić przez swe ciała prawodawcze w razie braku praw odnośnych prawa na czas wojny, karzące indywidualne przestępstwa co do złego obchodzenia się z rannymi i chorymi wojskowymi, nadużycia oznak i sztandarów Czerwonego Krzyża zarówno przez wojskowych jak i cywilnych".

W wykonaniu tego najpełniejsze pod tym względem prawa wydała Francya 24 lipca 1913 r.

Pomimo, że odnośne prawa istnieją i w innych państwach doświadczenie wojny ostatniej doniosły, że nie są zachowywane należycie. Stało się to dla tego, że sądzenie pogwałceń przez sądy własne państw wojujących wyłącza bezstronność względem własnych żołnierzy i żołnierzy wrogów. Ograniczano się więc do ogłaszania protestów poruszających opinję publiczną narodów, ale nic po nadto nie uczyniono.

To też p. Fauchille proponuje inne środki zaradcze przeciw gwałceniu na przyszłość Konwencyi.

Wizytacja obozów jeńców przez dedelegatów państw neutralnych, które przyjeły na siebie obronę interesów obywateli państwa wojującego oraz wizytacja delegatów opnośnych towarzystw Czerwonego Krzyża nie dała wyników pomyślnych, gdyż komendanci obozów zawczasu byli zawiadomieni o odwiedzinach, a jeńcy pod groźbą zarządzeń dyscyplinarnych mogli rozmawiać z jeńcami tylko w obecności komendanta. Dla tego też za bardziej celowy uważać należy s t a ł y p o b y t d e l e g a t a Czerwonego Krzyża p a ń s t w a n e u t r a l n e g o w o b o z i e j e ń c ó w. Jeńcy mieli by prawo być z nim w stałych stostosunkach on zaś, żyjąc ich życiem, mógłby zdać sobie aprawę z istotnego ich położenia.

Delegaci tacy winni znajdować się nie tylko w samym obozie jeńców, ale już od chwili wziącia do niewoli towarzyszyć jeńcom na etapach, w pociągach i t. p.

Oczywiście ani na placu boju, ani w blizkości ci delegaci neutralni nie mogą przebywać stale, gdyż sprzeciwia-

łoby się to tajemnicy wojskowej, ale mogliby wizytować etapy nieoczekiwanie bez zapowiedzi, aby zdać sobie sprawę z traktowania jeńców.

Toż samo dotyczy i rannych. Najwięcej przestępstw odbywa się na placu boju oraz w jego bliskości, gdzie dostęp osób postronnych jest wyłączony, ale i tu nieoczekiwane odwiedziny delegatów w pociągach sanitarnych, w szpitalach tyłowych mogłyby ujawnić po gwałcenie Konwencji.

Po za tem należałoby uświadamiać oddziały wojskowe co do praw międzynarodowych, wydawać odpowiednie broszury, miewać pogadanki, czem zająć się winny narodowe towarzystwa Czerwonego Krzyża oraz zlecić tym że towarzystwom ciągłe czuwanie nad wykonywaniem Konwencji i ogłoszenie przestępstw w prasie.

Pomimo tych środków zaradczych niewątpliwie zdarzać się będą pojedyńcze fakty pogwałcenia przepisów. Należy więc obmyśleć szczegóły stwierdzania tych pogwałceń. Delegaci państw neutralnych nie zawsze będą mogli być świadkami pogwałceń, wobec tego należy żądzać, aby sami poszkodowani dostarczali tych faktów przedstawicielom Czerwonego Krzyża neutralnego lub narodowego, którzy kieruje opis do Komitetu międzynarodowego Czerwonego Krzyża.

Ten ostatni sprawdzi wiarogodność dostarczonego materjału przez specjalnych delegatów, którzy zbadają obie strony. Wymagać to będzie specjalnego uznania Komitetu Międzynarodowego Czerwonego Krzyża za organ międzynarodowej obrony idei miłosierdzia i ludzkości przez wszystkie państwa.

Po stwierdzeniu faktu pogwałcenia przepisów międzynarodowych, należy ukarać winnych.

Kto ma karać? Czy trybunał państwa, którego funkcjonarjusz zawinił, oczywiście nie, trybunał musi być międzynarodowy, bezstronny, złożony z przedstawicieli wszystkich państw.

Z zagranicznych Tow. Cz. Krzyża.

— Czerwony Krzyż w Finlandji („Swonien Punainen Risti") został uznany przez Kom. Międzynarodowy, nastąpiło bowiem uznanie niepodległej Finlandji przez wszystkie państwa. Prezesem Komitetu Głównego został wybrany senator Edv. Hjelt, wiceprezesem prof. Ryszard Faltin, dyrektorem służby zdrowia jest dr. Akseli Kostlmies.

— Komitet Międzynarodowy uznał za istniejący formalnie Czerwony Krzyż w Siamie, z miejscem urzędowania w Bangkok. Prezesem jest królowa — matka Phra Parama Rajininarth, wiceprezesem ks. de Bhitsmilske, sekretarzem płk. Phya Surasena, skarbnikiem jen. Phya Srisararajabhakti.

— X Konferencja międzynarodowa Czerwonego Krzyża odbędzie się 30 marca 1921 r. w Genewie. Do tego czasu tow. Czerwonego Krzyża winny złożyć sprawozdania.

— Prezesem Tureckiego Czerwonego Półksiężyca został S. A. Tevfik-pasza, sekretarzem dr. Ebsu-Bekir-bey, skarbnikiem Haidar-bey.

— Sprawozdanie Szwedzkiego Czerwonego Krzyża z pobytu w Polsce drukuje ostatni numer „Revue intern."

13 września 1919 r. Polskie Tow. Cz. Krzyża zwróciło się do Szwedzkiego Tow. Cz. Krzyża o pomoc w walce z epidemją, utworzono wtedy specjalny komitet, który zajął się tą sprawą. Wynikiem narad było zwrócenie się do rządu szwedzkiego o pomoc materjalną w kwocie miljona koron. Na razie otrzymano 300.000 koron. Utworzono za to szpital na 100 łóżek z odpowiednim personelem, pracownią, środkami dezynfekcyjnemi, surowicami leczniczemi itp.

Zawarto z rządem polskim umowę o treści następującej: „Głównem zadaniem ekspedycji jest walka z chorobami zakaźnemi wśród ludności cywilnej z wyłączeniem wojska. Ekspedycja pozostaje pod kierunkiem Komisarza rządu polskiego, co do wyboru miejsca, oznacza je szef sanitarny Nacz. Dow. Cz. K. szwedzki bierze na siebie wydatki związane z wyekwipowaniem szpitala, pracą personelu i kosztem transportu do granicy Polski, rząd polski pokrywa wydat-

ki urządzenia i utrzymania na terytorjum Polski.

Ekspedycja trwa 3 miesiące, Cz. Krzyż szwedzki zastrzega sobie prawo odwołania przed terminem w razie wybuchu epidemji w Szwecji, powrotu do Finlandji, prowincji nadbałtyckich lub Rosji."

Personel składał się z nacz. lekarza d-ra Möllera, bakterjologa C. Näslunda, lekarza pomocniczego W. Geschwinda, intendenta M. Grönstedta, adjutanta, siostry starszej Vivitlard de Seyerstad, 5 sióstr, 1 gospodyni, 7 dezynfektorów.

Dla dezynfekcji zaopatrzono ekspedycję w 4 tonny cyanku, sody i 6 tonn kwasu siarczanego, 200 fiolek z neosalwarsanem, 120 klgm. formaliny, 2 kg. chloranu wapna, 50 klgm. mydła lizolowego, 25 kg. wapna, 200 klgm. mydła do prania i 65 tualetowego, 20.000 dawek szczepionki durowej, 10.000 paratyfusu, 2.000 cholery, 5.000 czerwonki, 20.000 ospowej, 50 ciutybokryny dyfterytycznej, 5 szczepionki niemugolobowej, 25 bab. sar. przeciwtężcowej.

Ekspedycja rozporządzała aparatem dezynfekcyjnym, zakupionym w Niemczech, nadto zapasem ubrań i bielizny.

Szpital opuścił Stokholm 17 lutego i 25 lutego przybył do Warszawy, 1 marca był w Wilnie, ostatecznie zaś osiadł w Mińsku, gdzie przebył 3 miesiące z wielkim dla ludności pożytkiem.

Szpital przeszedł następnie pod zawiadywanie P. T. Cz. Krzyża i został znacznie rozszerzony.

Okólnik 200 Komitetu Międzynarodowego Czerwonego Krzyża.

Genewa 10/VIII 1920 r.

Ochrona znaku i nazwy Cz. Krz.

Do pp Prezesów i członków Komitetów Głównych Czerwonego Krzyża.

Panowie!

Nadużywanie znaku Czerwonego Krzyża i wyrazów Czerwony Krzyż i Krzyż Genewski zawsze niepokoiło prawodawców, i T-wo Czerwonego Krzyża.

Wystarczy przypomnieć, że w r. 1890 był otwarty konkurs na temat, wynik konkursu stał się przedmiotem sprawozdania Komitetu Międzynarodowego, zredagowanego w imieniu rzeczoznawców przez pana Alfreda Gautier, należącego do ich grona. Na początku wielkiej wojny w 1914 r. Komitet Międzynarodowy zwrócił się ponownie do stron wojujących, aby im przypomnieć konieczność uświadomienia wojsk, w celu zapewnienia, przestrzegania postanowień Konwencji Genewskiej.

Jeżeli w przeciągu wojny Czerwony Krzyż ogromnie się rozwinął i wykonał wspaniałe dzieło, skąd inąd nadużycia znacznie się rozmnożyły. W wielu wypadkach były one spowodowane przez nieświadomość, pewna wyrozumiałość okazała się niezbędną, aby nie szkodzić szczerym porywom miłosierdzia ludzkiego, i aby nie uciąć skrzydeł szlachetnym wysiłkom wzajemnej pomocy i międzynarodowej solidarności. Wyrozumiałość ta jednak powinna być wyłącznym przywilejem dobrej wiary. Wszelki wyzysk zasługiwał w dalszym ciągu na surowe ukrócenie.

Powstanie nowych Państw i rozwój Towarzystw Czerwonego Kryzża czynią koniecznym powrót do ścisłego przestrzegania ustalonych przez prawodawców. Państwa, które podpisały w 1906 roku Konwencje Genewską zabowiązały się urzędowo do uszanowania ustaw powyższych.

§ 23 prawa zasadniczego głosi: Godło Czerwonego Krzyża na białem polu, oraz wyrazy Czerwony Krzyż, lub Krzyż Genewski będą używane bądź podczas pokoju bądź podczas wojny jedynie dla ochrony, lub dla oznaczenia zakładów i jednostek sanitarnych, oraz personelu i materjału, będącego pod opieką Konwencji.

W każdym więc czasie znak, lub wyraz Czerwonego Krzyża mogą być używane wyłącznie:

a) Przez personel sanitarny, urzędowy, lub uznany za wcielony do armji i poświęcający się pielęgnowaniu chorych i rannych, lub też przydzielony do jednostek sanitarnych.

b) Dla oznaczenia zakładów i jednostek sanitarnych wraz z przynależnym materjałem.

Prócz tego w rozdziale VIII zatytułowanym „O ukróceniu nadużyć

i przekroczeń" Konwencja Genewska postanawia:

§ 27 Rządy które podpisały Konwencję i które nie posiadają na razie wystarczającego prawodawstwa, obowiązują się powziąść same, lub też przedstawić swym ciałom prawodawczym niezbędne środki dla przeszkodzenia w każdym czasie osobom prywatnym, lub Towarzystwom, nie posiadającym prawa przyznanego przez obecną Konwencję, używania znaku, lub wyrazu Czerwonego Krzyża i Krzyża Genewskiego, w celach handlowych, jako oznaki handlowe i fabryczne.

Większa część Państw zgodziła się na to postanowienie. W 1914 r. ogłosiliśmy listę ustaw ochronnych znaków i wyrazów Czerwony Krzyż i nie omieszkaliśmy przy powstawaniu nowych Towarzystw zwrócić ich uwagę na konieczność zastosowania ich prawodawstwa narodowego do tych przepisów prawa międzynarodowego.

Niektóre Towarzystwa zastrzegły sobie w swoich Statutach wyłączne prawo używania i upoważnienia do używania nazwy i godła Czerwonego Krzyża. To jednak nie wystarcza. Aby zapewnić i zachować temu znakowi wysoką doniosłość moralną i wzniosłe znaczenie humanitarne mu przynależne zachodzi konieczność, aby nadużycia i przekroczenia były prawnie karane. Zalecamy również T-wom, by nie pozwalały w celu chwalebnej propagandy na taki użytek tego godła, dzięki którem straciłby na znaczeniu i na wartości.

Nie należy nigdy zapominać, że nazwa i znak Czerwonego Krzyża stanowią talisman święty o znaczeniu wyjątkowem, bedący pod ochroną Konwencji Międzynarodowej zawartej przez wszystkie Państwa Cywilizowane.

Pozwalamy sobie usilnie nalegać, aby zarówno w czasach pokoju jak w czasach wojny Komitety Główne Czerwonego Krzyża troskliwie czuwały w swych odnośnych krajach nad używaniem naszego Czerwonego Krzyża i aby wszelkiemi środkami zapewniały mu należną opiekę. Zechciejcie wierzyć Panowie wyrazom naszych najlepszych uczuć.

W imieniu Komtetu Międzynarodowego Czerwonego Krzyża *)

Gustaw Ador Prezes.

Paul des Guttes Sekretarz główny.

*) Zarząd Główny P. T. Cz. Krżyża już w lipcu r. b. wystąpił do władz rządowych z projektem prawa o ochronie Cz. Krzyża.

Z Polskiego Tow. Czerwonego Krzyża.

P. T. Cz. K. w sierpniu 1920 r.

Okres czasu, obejmujący ostatnie dni lipca i cały sierpień roku bieżącego, gdy u wrót Warszawy wrzała walka o byt Narodu i Państwa Polskiego, zaznaczył się, mimo bardzo nieprzyjaznych warunków, wielka intensywnością działalność Pol T-wa Czerwonego Krzyża.

Doskonale rozumiejąc powagę chwili i zdając sobie sprawę z obowiązków, jakie spadają na Czerwony Krzyż w czasie wszelkich kataklizmów dziejowych. Zarząd Główny T-wa, nieszczędząc pracy natychmiast rozwinął szeroką akcję doraźnej pomocy dla obrońców stolicy.

Powoławszy do pomocy ad hoc zorganizowane Komisję techniczną w czanadzwyczaj krótkim uruchomiono i wysłano na front 3 kolumny dezynfekcyjno kąpielowe, wyposażone prócz urządzeń sanitarnych, w odpowiednią ilość bielizny do rozdawnictwa lub zamiany potrzebującym na froncie. Jednocześnie opierając się na doświadczeniach, wywołanych skróceniem frontu wojskowego, Zarząd Główny postanowił zorganizować cały szereg czołówek sanitarnych, niezależnych od ruchu kolejowego, a więc zwykłych kołowych na wozach i samochodowych. Organizację tych jednostek powierzono specjalnie do t-go powołanej Sekcji organizacji czołówek kołowych i Komisji Grupy Banków Polskich, które ofiarowały znaczniejszą sumę na potrzeby T-wa. —

Gdy walki poczęły się toczyć u samych brzegów Wisły, urządzono specjalną transportówkę wodną na krypach, zdolną jednocześnie przewozić do 500 rannych lub chorych.

Niezależnie od tych prac charakteru ogólnego, przedsięwzięto organizowanie urządzeń lokalnych. Na przecięciu u granic miasta szos Brzeskiej, Białostockiej i Modlińskiej utworzono posterunki sanitarne, podobne posterunki i punkty żywnościowe założono na stacjach kolejek podjazdowych prawego i lewego brzegu Wisły. Przy fortyfikacjach Warszawy, gdzie jak wiadomo, bardzo wiele ludności cywilnej zajęto przy budowie, organizowano punkty żywnościowe, które zajęły się rozdawnictwem herbaty, buljonu, względnie zup, a przedewszystkiem dostarczaniem przegotowanej wody do picia, co znakomicie współdziałano w walce z epidemiami, przedewszystkiem — czerwonką. Znakomitą pomoc okazały tu oddziały P. T. Cz. K. powiatu Warszawskiego, które własnemi siłami, dzięki wytężonej energji i pracy instruktora tego powiatu, p. Jana Meissnera, uruchomiły kilka kuchni polowych dowożących ciepłą strawę do fortyfikacji. Prócz stałych punktów sanitarnych urządzono wysyłanie w kierunku frontu specjalnych patroli sanitarnych. Patroli takich wysłano 3, przyczem zarządzenie to, jak się okazało, było nadzwyczaj praktyczne i pożądane Wobec tego postanowiono działalność wszystkich dotychczasowych punktów opatrunkowo-żywnościowych rozszerzyć w ten sposób, że do każdego z nich dodaje się po 2 siostry chirurgiczne, co zastąpi w znacznej mierze patrole, z natury rzeczy posiadające charakter dorywczy. Dla załatwienia zaprowiantowania tych punktów zorganizowano jednocześnie 3 składnice ruchome każda po 5—6 wagonów.

Na żądanie Władz Wojskowych wydano Departamentowi Sanitarnemu M. S. Woisk. całkowite urządzenie szpitala polowego na 60 łóżek, a jednocześnie uruchomiono prowizoryczny szpital w Drewnicy, oraz sformowano szereg izb chorych przy 18 p. art. ciężkiej, wreszcie otwarto szwalnię ochotniczę w Ratuszu Warszawskim.

Pomoc jaką okazywano przy ekwipunku sanitarnym i ogólnym różnych rodzajów w jska, przedewszystkiem ochotniczych (Jazda Rycerstwa Polskiego, 201 p. art. itp.) uzupełnia obraz prac przedsięwziętych dla polepszenia doli żołnierza polskiego.

Dla pełności informacji dodamy, że w czasie tym T-wo nie zaniedbało prac w kierunku ogólnym, wybrało delegację, mającą zająć się losem internowanych polaków wojskowych i cywilnych na Litwie Kowieńskiej i w Prusiech Wschodnich, wygotowano plany uruchomienia nowego domu dla uzdrowieńców w Skolimowie i zawiązano petraktacje o założenie takiego zakładu w Grodzisku pod Warszawą, w dalszym ciągu pracowano nad planami usystematyzowania i reorganizacji prac wewnętrznych T-wa.

Ziemkiewicz.

Jak zawiązać oddział miejscowy P. T. Cz. K.?

Wiele osób dobrej woli rozumiejąc, że jedną z największych ambicji członka Czerwonego Krzyża Polskiego jest dążenie do pokrycia całego kraju gęstą siecią oddziałów, chętnie nieraz podjęłoby się akcji organizowania takich oddziałów, nie wie jednak, jak do pracy takiej przystąpić. Dla tych właśnie osób podajemy poniżej wskazówki, które ułatwią im podjęcie tej pracy.

W miejscowościach, gdzie zbierze się conajmniej 50 osób gotowych opłacać składki członków rzeczywistych, zwołać należy zebranie, które ustaliwszy protokularnie potrzebę zawiązania Oddziału, wybierze z pośród siebie komitet, upoważniony do przeprowadzenia formalności legalizacyjnych. Komitet ten zwraca się oficjalnie do Zarządu Głównego T-wa w Warszawie z prośbą o zatwierdzenie nowego Oddziału. Do prośby winien być dołączony imienny spis członków-rzeczywistych-założycieli z dowodami opłaconych przez nich składek oraz protokół walnego zgromadzenia. Jeżeli miejscowość w której powstaje nowy oddział P. T. Cz. K. znajduje się na terenie działalności Oddziałów Okręgowych, podanie o zatwierdzenie należy przedewszystkiem skierować za pośrednictwem tego Oddziału. Nadmienić należy, że obecnie funkcjonują następujące Oddziały Okręgowe: Wielkopolski w Poznaniu, Pomorski w Toruniu, (Wysoka 12), Kra-

kowski — w Krakowie (Pędzidów 16), Małopolski—we Lwowie (Bielowskiego 6).

Jeżeli w miejscowości, gdzie pozostaje nowy oodział, działał z ramienia Zarządu Głównego członek-korespodent jest jego obowiązkiem jednocześnie z krokami zmierzającemi do organizacji Oddziału, przystąpić do likwidacji swych funkcji, przekazując wszystkie dokumenty otrzymane od Zarządu Głównego. Temuż Zarządowi, a akta — miejscowemu komitetowi.

Do czasu zatwierdzenia nowego Oddziału, Komitet wybrany na pierwszem Walnem Zgromadzeniu Oddziału niema prawa oficjalnego występowania i używania druków z napisem P. T. C. K.

Ziemkiewicz.

Lista Oddziałów Okręgowych i Miejscowych.

Okręgowe: 1) Krakowski. 2) Małopolski. 3) Miński. 4) Południowo-Wschodni. 5) Pomorski. 6) Wielkopolski.

Miejscowe: 1) Brześć Litewski. 2) Białystok. 3) Brzeziny. 4) Błońsko-Grodziski. 5) Bełchatów. 6) Brześć Kujawski. 7) Błonie. 8) Bieżuń. 9) Błaszki. 10) Brody. 11) Brzeżany. 12) Bochnia 13) Brodnica. 14) Brusy. 15) Buk. 16) Barcin. 17) Budzyń. 18) Bydgoszcz. 19) Czyżew. 20) Czarnocin. 21) Częstochowa. 22) Ciechocinek. 23) Choceń. 24) Chęciny. 25) Czersk. 26) Chojnice. 27) Czarnków. 28) Chodecz m. 29) Chodecz pt. 30) Czempin. 31) Dobre. 32) Dmosin. 33) Dąbrowa Górnicza. 34) Dubno. 35) Drohobycz 36) Dal wo. 37) F le ica. 38) Grodno. 39) Granica. 40) Gąbin. 41) Gostynin. 42) Grójec. 43) Głowno. 44) Góra Kalwarja. 45) Grudziądz. 46) Gniew. 47) Grodzisk. 48) Gniezno. 49) Gostyńm. 50) Horodec. 51) Hrubieszów. 52) Inowrocław. 53) Jabłonna. 54) Jędrzejów. 55) Józefów. 56) Jawozów. 57) Jasło. 58) Jabłonowo. 59) Jaro in. 60) Jutr sin. 61) Kalisz. 62) Kielce. 63) Książ Wielki. 64) Kobryń. 65) Konin. 66) Kutno. 67) Końskie. 68) Kowal. 69) Koło. 70) Kleczew. 71) Kraśnik. 72) Kozienice. 73) Kowel. 74) Krzemieniec. 75) Kopyczyńce. 76) Kraków. 77) Krzeszowice. 78) Konratowo. 79) Kościeszyn. 80) Katuzy. 81) Kostrzyń. 82) Koźmin. 83) Kempno. 84) Kruszwica. 85) Krotoszyn. 86) Krynia. 87) Kościan. 88) Lublin. 89) Lubicz. 90) Lipno. 91) Lubartów. 92) Lubiankow. 93) Lwów. 94) Limanowa. 95) Lipusz. 96) Lidzbark. 97) Libawa. 98) Laskowiec. 99) Leszno. 100) Lwówek. 101) Łomża. 102) Łęczyca. 103) Łowicz. 104) Łódź. 105) Łuków. 106) Łuck. 107) Łabiszyn. 108) Mińsk-Mazowiecki. 109) Miechów. 110) Mława. 111) Milanówek. 112) Międzyrzec. 113) Myszków. 114) Mińsk-Litewski. 115) Mogilno. 116) Miejska Góra 117) Międzychów. 118) Niemce. 119) Nieszawa. 120) Na Piaskach. 121) Nieśwież. 122) Nisk. 123) Nowy Sącz. 124) Nowe Miasto. 125) Nowytomyśl. 12) Nakło. 127) Ostrów. 128) Ostrowiec. 129) Opoczno. 130) Opatów. 131) Opole. 132) Ołyka. 133) Ostróg. 134) Oświęcim. 135) Oborniki. 136) Odolanów. 137) Ostrów. 138) Ostrzeszów. 139) Opalenica. 140) Przy dyrekcji Kolei W. W. w Warszawie. 141) Pabjanice. 142) Płock. 143) Płużany. 144) Pruszków. 145) Pułtusk. 146) Parczew. 147) Puławy. 148) Płońsk. 149) Piotrków. 150) Policzna. 151) Pińczów. 152) Piaseczno. 153) Praszka. 154) Płoskirów. 155) Przemyśl. 156) Pelplin. 157) Puck. 158) Poznań Wsch. 159) Poznań Zach. 160) Poznań. 161) Pleszew. 162) Pakość. 163) Pniewy. 164) Połajewo. 165) Połonne. 166) Radom. 167) Radomsk. 168) Rawa. 169) Ryki. 170) Radzymin. 171) Rogów. 172) Rypin. 173) Równe. 174) Rajcza. 175) Rawicz. 176) Rogoźno. 177) Serock. 178) Siedlce. 179) Suwałki. 180) Skarżysko Kamienna. 181) Skierniewice. 182) Sokołów. 183) Skulsk. 184) Sieradz. 185) Sandomierz. 186) Słupca. 187 Słonim. 188) Sochaczew. 189) Sosnowiec. 190) Strzemieszyce. 191) Ślesin. 192) Śmiłowice. 193) Szadek. 194) Staszów. 195) Sulejów. 196) Suchedniow. 197) Słuck. 198) Sambor. 199) Stanisławów. 200) Stryj. 201) Sucha. 202) Skurz. 203) Skarszewo. 204) Sierakowice. 205) Sempolno. 206) Starogard. 207) Srem. 208) Środa. 209) Strzelno. 210) Śmigiel. 211) Szamotuły. 212) Sieraków. 213) Sulmierzyce. 214) Szubin. 215) Turek. 216) Tomaszów Mazowiecki. 217) Tarchomiński. 218) Tuszyn. 219) Tarnopol. 220) Tarnów. 221) Tczew. 222) Tuchola. 223(

Trzemeszno. 224) Urzędów. 225) Unisław. 226) Warszawa. 227) Wieluń. 228) Wyszogród. 229) Wilno. 230) Wołkowysk. 231) Warka. 232) Węgrów. 233) Włocławek. 234) Wólka Mławska. 235) Wohyń. 236) Wysokie Mazowieckie. 237) Włodawa. 238) Włoszczowa. 239) Wierzbnik. 240) Wieruszów. 241) Wejherowo. 242) Więcbork. 243) Września. 244) Witków. 245) Wągrowiec. 246) Wieluń. 247) Wolsztyn. 248) Wronki. 249) Wyrzysk par. 250) Wyrzysk par. 251) Wieliczka. 252) Wiśnicz. 253) Zakroczym 254) Zamość 255) Zawiercie. 256) Zgierz. 257) Złoczów. 258) Zajączkowo. 259) Zbąszyn. 260) Żnin. 261) Żylin. 262) Żyrardów. 263) Zychlin. 264) Żerzeń. 265) Żywiec.

Stowarzyszenie Kobiet w Izbicy, ziemi Kaliskiej, złożyło w d. 22 b. m. w Sekcji Informacyjnej Czerwonego Krzyża (Nowy Świat 72) 11.000 marek gotowizną, bielizną i inne dary dla żołnierza, uzbierane w okolicy.

Nie jest to pierwszy dar Izbickiego Stowarzyszenia Kobiet dla żołnierzy; obdarowało już ono Oddziały Czerwonego Krzyża we Włocławku i Kole, a także zaopatrzyło Komendę Placu we Włocławku.

W imieniu naszych żołnierzy składamy serdeczne dzięki za czyn, godny naśladowania.

* * *

Z życia biura informacyjnego.

Czy to przypadek, czy gra sił tajemniczych, gdy w jednych rękach zbiegają się z dwóch końców kraju zapytania ludzi bliskich, wypadkami rozdzielonych, poszukujących się wzajemnie?

— — — — — — — — —

Chory żołnierz Cz. K. pisze nam list ze szpitala załogi w Rzeszowie, prosząc aby mu donieść dokąd został ewakuowany Czerwony Krzyż z Wilna, bo chce odnaleźć matkę, która służyła i pewno nadal służy w tej Instytucji.

Tegoż dnia podawała wywiad o syna, żołnierza tegoż nazwiska, pani W. K., pracowniczka składnicy Czerwonego Krzyża na Skierniewickiej. Urzędniczka, w której rękach zbiegły się te zapytania, po bliższym rozpatrzeniu sprawy doszła do wniosku, że wywiady matki i syna zbiegły się, zakomunikowała w dwie strony radosne wiadomości i adresy, podając dla kompletnego sprawdzenia, szczegóły dotyczące zainteresowanych.

Sprawozdanie Kasowe za miesiąc Sierpień 1920 roku.

SALDO na 1-go sierpnia		435.003.53.
Podniesiono z r. bież. P. K. K. Poż.	12.771.936.—	
Składki Członków Dożywotn.	340.000·—	
Składki Członków Rzeczywistych i Wspierających	97.578.15	
Ofiary Różne	500.576.60	
Ofiary na Specjalne Cele	138.146.82	
Wpływy z Oddziałów P. T. C. K. i od Członk. Koresp.	187.911.78	
Pismo „Czerwony Krzyż“ za prenumeratę	470.—	
Wpływ z apteki Cz. Krzyża	20.350.20	
Za listy z Rosji, na wyd. połączone z przesyłką listów	8418.20	
Za sprzedane różne towary	100.061.50	
Od Skarbn. Oddz. Mińsk.-jako depozyt	40.000.—	
Dla Misji Kijowskiej, zwrot pożyczki	350.—	
Zwrot pożyczek siostrom	200.—	14.205.999.25.
		14.641.002.78

Głów. pełnom. i pełnomocnikom Front. na utrzymanie fr.	1.738.733.—	
Na utrzymanie i urządzenie szpitali, kantyn, pociągów, punktów opatrunk.—żywn., czołówek etc.	1.200.660.10	
Na urządzenie i utrzymanie instytucji podl. P.T.C.K.	72.667.25	
Inwentarz żywy	2.558.000.—	
Inwenterz martwy	299.702.40	
Na różne towary i zaliczki na towary dla instycji Cz. Krz.	1.090.929.80	
Na produkty żywnościowe	815.766.25	
Na transporty towarów	27.442.40	
Administracja	69.406.30	
Na propagandę	400.000.—	
Wydatki ogólne	400.749.64	
Misja Kijowska zwrot depoz.	6.014.62	
Wniesiono na R-ek Bież. do Pol. Kr. Kasy Poż.	5.000.000.—	
Pismo „Czer. Krz.“ na wyd.	14.000.—	
Na zakup odzieży i pościeli	35.632.—	
Zwrot kaucji na kartofle	10.000.—	13.739.703.—
SALDO na 1 września 1920		901.298.92
		14.641.002.78

Główny Buchalter: *Szklennik.*

Paryskie czasopismo „La Victoire" w Numerze z dnia 26 b. m. podaje wiadomość, że w końcu września b. r. oczekiwane jest w Bordeaux przybycie statku japońskiego „Jomei Maru", wiozącego z Władywostoku (przez San Francisko i Kanał Panamski) 781 dzieci rosyjskich króre odłączyły się od swych rodziców, a które zebrał i wziął pod swoją opiekę Amerykański Czerwony Krzyż na Syberji. Po przybyciu do Bordeaux, dzieci znajdą tymczasowo schronienie w zorganizowanej w tym celu w okolicy Bordeaux przez pułk. Kandall'a Emersin'a i kpt. H. T. Van Gamp'a z ramienia Czerwonego Krzyża szkole, kolonji, skąd mogą je odbierać rodzice względnie krewni lub inni opiekunowie. Dzieci, po które do pewnego czasu nikt się nie zgłosi, zostaną oedane do odpowiednich zakładów wywychowawczych.

Centrala Amerykańskiego Czerwonego Krzyża w Paryżu posiada kompletną listę nazwisk pomienionych dzieci, i tam też zainteresowani mogą zwracać się z zapytaniami.

Jakkolwiek notatka w „La Victoire" mówi tylko o dzieciach rosyjskich, a nawet zaznacza, że pochodzą one jakoby wyłącznie z dwóch miast: Moskwy i Petrogradu, mimo to istnieją podstawy do przypuszczenia, że pośród dzieci tych znaleźć się mogą także dzieci polskie, osierocone względnie zagubione przez polskich emigrantów i uchodźców na Syberji, przedewszystkiem zaś mogą tam znaleźć się dzieci żołnierzy i oficerów b. V dywizji polskiej na Syberji, która, jak wiadomo, w przeważnej części dostała się do niewoli bolszewickiej w zimie roku bieżącego. To ostatnie przypuszczenie zdaje się popierać ta okoliczność, że rodziny żołnierzy polskich były w pewnym kontakcie z instytucjami Amer. Czerw. Krzyża i korzystały z ich pomocy, jest więc rzeczą prawdopodobną, że mogły i w danej sprawie mieć się do opieki Czerwonego Krzyża.

Podając powyższe do wiadomości, spodziewamy się, że przez powołane do tego instytucje zostaną podjęte odpowiednie kroki celem skonstantowania ewentualnaj obdcności w pomienionym transporcie dzieci polskich i w takim razie, zajęcię się ich dalszym losem. O przedsięwziętych w tym celu krokach Oddział II Sztabu M. S. Wojsk prosi o powiadomienie.

NEKROLOGIA.

Śp. Wacław Surzycki.

Śp. Wacław Surzycki, syn prezesa okręgu Krakowskiego Czerw. Krzyża, szef sekcji głównego Zarządu Podola i Wołynia, ułan ochotnik I. pułku ułanów Krechowieckich, zginął dnia 29 sierpnia pod Bełzem.

Urodzony w 1886 roku w Krakowie, po ukończonych świetnie studjach rolniczych w Uniwersytecie Jagiellońskim, oddał się całą duszą gospodarstwu wiejskiemu.

Obdarzony niezwykłemi zdolnościami, wielką energją, silnem poczuciem społecznych obowiązków, uosabiał typ nowoczesnego postępowego w najlepszem tego słowa znaczeniu rolnika, który celową ekonomiczną działalność uzależniał zawsze od etycznych nakazów obywatela kraju.

Wybuch wojny europejskiej zastał go na Ukrainie, skąd aresztowany przez rząd carski, wtrącony do więzienia w Kijowie, wysłany został na wygnanie na Sybir. Po wybuchu rewolucji udało mu się w 1918 roku wrócić szczęśliwie do kraju, gdzie z całym zapałem oddał się pracy około budowy państwowości naszej w zakresie rolniczym.

Pracując, jako inspektor Dóbr Państwa, a następnie ostatnio, jako Szef Sekcji w Zarządzie Głównym Podola i Wołynia przy Ministrze Minkiewiczu, umiał wszędzie wnieść ducha twórczej inicjatywy ponad szablon biurokratyczny. Jego memorjały i referaty, odznaczające się zawsze znakomitą orjentacją w stosunkach rolniczych, oraz umiejętnym wy-

borem środków, zwracały uwagę władz i zapewniały mu poważne stanowisko wśród pracowników państwowych. Niektóre z tych memorjałów zostały pomieszczone w „Ziemianinie" warszawskim.

Na pierwszy odzew do broni Komitetu obrony państwa, stanął jako szeregowiec-ochotnik do szeregów.

Kula bolszewicka przecięła to czyste, oddane jedynie Ojczyźnie życie młodzieńcze, spełniając Jego śnione zawsze marzenie walki i śmierci w obronie Polski.

Cześć Jego pamięci!

Ciężko dotkniętemu tą stratą ojcu niech te słowa będą ukojeniem.

Lista strat.

Adamczyk Jan szer. 22 p. p. 3 komp. zm. 13-4 20.
Adamczyk Stanisław szer. 1 dyw. Leg. zm. 1919 r.
Adamczyk Stanisław leg. 6 pp. L. 7 k. zm. 30-4 19.
Adamiok Kazimierz szer. 31 pp. k. rekonw. zm. 3-3 20.
Adamski Stanisław por. k. etap. 1 dyw. Leg. zm. 5-8 19.
Adler Józef szer. 11 p. a. p. zm. 17-2.
Albinger Piotr szer. 1 p. strz. kon. 4 d. Woł. zm. 17-1 20.
Adryjańczyk Ignacy szer. 31 p. strz. kon. 1 b. 2 k. zm. 28-1 20.
Aleksandrowicz Jan szer. 9 dyw. p. k. sztab. zm. 26-1 20.
Ambroziak Józef kapr. 22 p. p. 6 komp. zm. 11-1 20.
Angerowicz Leon szer. 37 pp. 6 k. zm. 3-1 20.
Antoszczyk Stanisław st. żoł-mag. etap. front Woł. zm. 30-4 20.
Apel Karol ppor. 4 p. Leg. zm. 13 1 20.
Bachowski Roman szer. 17 pp. k. techn. zm. 1-1 20.
Baczyński Roman oddz. rob. 420 zm. 20-30-XI 19.
Bak Andrzej szer. 14 pp. 7 k. zm. 9-1.
Beliga Władysław szer. 11 p. a. c. zm. 17-11 20.
Beliat Jan leg. 6 pp. L. 6 k. zm. 6-9 19.
Banasz Michał szer 28 pp. kkm zm. 11-1.
Banaszczyk Józef szer. 48 p. strz. kr. zm. 18-2 20.
Baracz Zygmunt por. szp. pol. 501 zm. 29-12 19.
Baran Jacenty leg. oddz. ochr. kolej. zm. 28-12 19.
Barański Franciszek sierż. post. żand. zm. 20-30-XI 19.
Barbachowski Antoni szer. 5 pp. Leg. zm. 19 2 20.
Barcikowski Antoni szer. 33 pp. 1 k. zm. 20-1 20.
Barcikowski Jan 1 b. saper. 3 k. zm. 22-12.
Bardziński Zygmunt uł. 1 p. uł. 3 szw. zm. 11-1 20.
Barski Bolesław szer. 7 pp. 11 k. zm. 21-12 19.
Bartosiak Bolesław szer. k. szt. ter. Zegrza zm. 27-2 20.
Barek Marcin felcz. wojsk. st. rb. Wilno zm. 25-7 19.
Bazydło Stanisław st. żoł. 33 pp. 6 k. zm. 7-1 20.
Bec Ksawery szer. 8 pp. L. 8 pp. L. 8 k. zm. 3-1 20.
Becajg Moryc szer. 30 pp. 11 k. zm. 20-4 19.
Belka Piotr zm. 29-5 19.
Beniak Stefan szeregowiec 30 pp. 7 k. zm. 24 4.
Bieńkowski Kacper szer., 3 p. 3 k. zm. 11-I 20.
Bentkowski Stanisław kapr. 4 b. saper. 4 k. zm. 24-XII-19.
Bernarowicz Paweł szer. b. pow. Lida zm. 19-I-20.
Bers Mikołaj ppor. 30 p. p. 1 b. kkm. zm. 25-VI-19.
Bes Abracham um. między 20-40-XI-19.
Bes Franciszek st. żoł. 24 p. p. 2 k. kul. zm. 23-I-20.
Białkowski Piotr strz. 48 p. strz. kr. zm. 23-I-20.
Bielas Stanisław szer. 12 p. p. 12 k. zm. 16-I-20.
Bielecki Kazimierz st. żoł. 24 p. p. 2 k. zm. 18-I-20.
Bieluniec Jan szer. 41 p. p. Suwalski 8 k. zm. 16-I-20.

Bieniak Stanisław szer. 24 p. p. zm. 15-I-20.
Binkowski Stanisław szer. 31 p. p. 11 k. b. zapas. zm. 10 III 20.
Bittei Stanisław kapr. 34 p. p. 4 kkm. zm. 2-I-20.
Blunych Lejzor leg. 6 p. p. Leg. 6 k. zm. 1-V-19.
Błaszczyk Stanisław szer. 143 strz. kr. 7 k. zm. 30-XII-19.
Błaszkow Jan por. 3 p. p. 1 k. zm. 2-VII-19.
Błocki Mikołaj Grodzieńsk. p. strz. zm. 9-I-20.
Bomba Tomasz szer. 17 p. p. 9 k. zm. 24-I-20.
Bonesiak Roch szer. 1 b. saper. zm. 29-IX-19.
Boryczowski Adam szer. 4 k. etap. Pińsk. zm. 9-I-20.
Borkowski Henryk szer. 13 p. uł. Wil. 3 szw. zm. 20-XII-19.
Borkowski Stanisław szer. 22 p. p. 1 k. zm. 18-I-20.
Borkowski Stanisław dowódca 1 dyw. Leg. zm. 24-XII 19.
Browiecki Hipolit szer. 8 p. art. zm. 31-I-20.
Broszkwinia Stanisław szer. D. O. G. Grodno k. szt. zm. 8-II-20.
Bryła Ludwik szer. 2 kiel. b. etap. zm. 7-I-20.
Brzechczy Emil kapr. 1 p. czołg. 2 k. zm. 28-XI-19.
Brzenczak Piotr szer. 13 b. saper. arm. Hallera zm. 3-III-20.
Buczkowski Władysław szer. 8 p. p. 2 k. zm. 3-I-20.
Bujakiewicz Stefan plut. 26 p. p. 11 k. zm. 3 III-20.
Bukowiecki Aleksander kapr. 29 p. p 12 k. zm. 29-I-20.
Burski Wacław szer. O. U G. zm. 3 III 20.
Bykowski Ignacy szer. 41 p. p. suwalsk. 4 k. zm. 8-I-20.
Cała Ignacy szer. 4 b. saper. zm 24-VII-20.
Cechanowicz Wacław uł. 10 p. uł. 1 szw. zm. 19-I-20.
Chmiel Bolesław szer. 12 p. p. 5 k. zm. 14-I-20.
Chmielewski vel Mulewski leg. zm. 1-V-19.
Chmielewski Leon szer. 31 p. uł. kaniowski 2 b. k. sztab. zm. 5-I-20.
Chochlawski Mikołaj wachm. 13 p. a. p. zm. V-I-20.
Chodak Władysław st. żołn. 6 p. p. zm. 28-VIII-20.
Chojnacki Wincenty szer. 36 p. p. 2 k zm. 1-V-19.
Cholewa Mikołaj szer. 145 p. strz. kr. zm. 11-I-20.
Chorążak Władysław szer. 1 p. p. leg. zm. 31-I-20.
Chustka Natan leg. urząd. gosp. 2 dyw. leg. zm. 10—20-I-20.
Cwaliński Stanisław szer. eksp. żand. pol. Chono zm. 5-I-20.
Chiry Wasyl szer. 22 p. p. 8 k. zm. 14-I 20.
Cieplak Bolesław plut. 33 p. p. 12 k zm. 20-I 20.
Ciesielski Kazimierz szer. 4 p. strz. 12 k. zm. 9-VIII-19.
Cieślak Stanisław szer. 1 dyw. leg. zm. IV-19.
Cieślicki Władysław plut. 7 p. p. leg. 1 kkm. zm. 24-VII-19.
Cieślikowski Michał kan. 10 p. art. pol. bat. zapas. zm. 29-II-20.
Ciołek Józef szer. 11 p. art. pol. zm. 1-III-20.
Cios Piotr szer. 9 p. p. leg. 10 k. zm. 21-XII-19.
Cioszkiewicz Jan szer. 8 p. p. 7 k. zm. 30-XII-20.
Cisowski Feliks rekr. 48 p. strz. b. zapas. zm. 14-II-20.
Ciuła Piotr st. żołn. 10 p. p. 2 k. zm. 13-XII-19.
Ciuta Aleksander szer. 1 dyw. leg. zm. 14-II-19.
Cwaliński Jan szer. b. marsz. k. warsz. Praga zm. 1-III-20.
Ćwielak Jan kapr. 34 p. p. 2 kkm. zm. 12-I-20.
Cwiklak Jan kapr. 34 p. p. 2 kkm. zm. 12-I-20.
Czak Aleksander szer. 6 p. p. 8 k. zm. 29 IV-19.
Czaplicki Marjan (Szczaplicki) leg. 4 p. uł 2 szw. zm. 12 V 19.
Czarkowski Antoni szer zm. 20—30-XI-19.
Czarnecki Edward szer. 145 p. strz. kr. 1 b. zm. 30-XII-19.
Czarnecki Józef szer. 2 p. p. 1 k. zm. 3-I-20.
Czeczot Marcin szer. 8 p. art. pol. 1 b. zm. 2-V-19.

Czermak Józef szer. 2 pp. 1 k. zm. zm. 4-1 20.
Czernecki Polikarp szer. 7 pp. 11 k. zm. 16-1 20.
Czernichowicz Władysław szer. 3 esk. lot. Wielkopol. zm. 26-1 20.
Czerniec Antoni szer. dow. pow. Ihumeń zm. 23-1 20.
Czopek Ignacy szer. 19 pp. 3 k. zm.
Czułkin Aleksander szer. 11 p. uł. zm. 26-VI-19.
Czwarnóg Jan szer. 32 p. p. 11 k. zm. 8-III-20.
Dadok Karol kapr. 12 pp. 7 k. zm. 6 1 20.
Dębowski Jan szer. 29 pp. 9 k. zm. 6-1 20.
Delacowo Georges szer. 3 dyw. Hallera zm. 2-3 20.
Depczyński Stanisław szer. kadra kolej. zm. 13-8 19.
Derski Leon szer. Grodziński p. strz.
Dobiegał Wojciech szer. 211 pp. 3 k. zm. 30-12 19.
Dobroszek Antoni szer. 8 pp. 8 k. zm. 6-1 20.
Delecki Wincenty szer. 1 dyw. leg. zm. -4 19.
Domaradzki Alfons kapr. 145 pp. strz. kr. zm. 10-1 20.
Domżalski Jan szer. 33 pp. 5 k. zm. 1-1 20.
Doroch Jan szer. Grodzieński p. strz. 8 k. zm. 28-11 20.
Drażewski Władysław szer. zm. 16-6 19.
Drużyński Ludwik st. żołn. 9pp. 9 k. zm. 19-1 20.
Dubiel Józef szer. 30 pp. 6 k. zm. 24-12 19.
Dublewski Feliks szer. 4 szw. tab. 2 pl. wyszk. zm. 8-3 20.
Dudek Józef szer. 34 pp. 11 k. zm. 10-1 20.
Dudek Piotr szer. Kowieński p. strz. zm. 20-1 20.
Durna Tomasz plut. 30 pp. 1 k. zm. 22-6 19.
Dybowski Wacław st. żołn. 8 pp. 11 k. zm. 11-1 20.
Dysewicz Józef szer. Kowieński p. strz. 2 k. zm. 19-1 20.
Dzielski Stanisław adjut. podchor. 53 p. strz. kr. zm. 20 — 30-11 19.
Dziemianowski sanitarjusz 8 p. art. pol. 6 b. zm. 11-1 20.
Dziubek Stanisław szer. 48 p. strz. kr. zm. 27-11 20.
Dziwak Franciszek szer. 3 p. strz. 11 k. zm. 15-1 20.
Ekalt Stanisław szer. 34 pp. 1 k. zm. 18-1 20.
Fabjan Antoni szer. sztab. gener. zm. 20-1 20.
Falkiewicz Juljan szer. park. art. 13 dy.. zm. 29-12 19.
Finkowski Józef szer. 2 pp. 9 k. zm. 4-3 20.
Flago Bonifacy szer. 45 p. 2 k. zm. 24-2 20.
Florkowski Stanisław szer. 143 p. str. kr. 3 b. zm 18-12 19.
Foch Michał szer. D-wo twier. Grodno D-wo oboz. jeńc. zm. 22-1 20.
Folg Franciszek (Folga) szer. 11p. a. p. (11 p. a c.) zm. 19-2 20.
Francuz Barus szer. 8 dyw. pp. k. sztab. zm. 19-2 20.
Frynas Andrzej szer. krak. b. etap. 3 k. zm. 20-1 20.
Fuksa Józef szer. 37 pp. 3 k. zm. 13-X 19.
Furman Jan kan. 11 p. a. c. zm. 23-2 20.
Fyda Franciszek szer. 1 krak. b. etap. 3 k. zm. 3-1 20.
Gabryelski Henryk szer. 9 pp. zm. 25-1 20.
Gajewski Stanisław sierż. 149 pp. s. k. 9k. zm. 27-1 20.
Gajzler Antoni szer. 38 pp.(37 pp.) 6 k. zm. 14-1 20.
Gałda Jan szer. 24 pp. 3 k. zm. 14-1 20.
Gałek Władysław szer. 52 pp. 1 k. zap. zm. 3-3 20.
Gałkowski Antoni szer. 41 suwalski pp. 9k. zm. 12-1 20.
Gasewicz Ignacy szer. 8 pp. L. 3 k. zm. 4-1 20.
Gaszczyk Józef leg. 2 pp. leg. 8 k. zm. 5-X 19.
Gawdzik Andrzej szer. 35 pp. zm. 24-12 19.
Gedrojć Gustaw ppor. 1 dyw. leg. zm. 23-7 19.
Giszewski Czesław szer. szp. pol. 602. 29-12 19.
Głobiński Józef szer. 15 pp. 1 k. zm. 22-12 19.
Głogowski Aleksander zmarł między 20-30-11 19.
Głowacki Jan szer. 3 b. sap. zm. 23-1 20.
Gniazdowski Tomasz szer. 145 pp. 11 k. zm. 29-2 20.

Gnieciowski Antoni szer. 21 pp. 3 k. zm. 4-3 20.
Gogolin Adolf kapr. 8 pp. 1 k. zm. 8-1 20.
Golak Wacław „ 36 pp. 12 k. zm. 20-2 20.
Gołdowicz Mieczysław szofer misja Pol. zm. 12-12 19.
Gołembiewski Stefan szer. 33 pp. 1 k. zm. 20 1 20.
Gołob Jan szer. 1 p. szwol. zm. 16-1 20.
Gondarczyk Władysław szer. 15 pp. 1 b. zm. 28 11 19.
Górecki Franciszek st. żoł. 2 b. zapas. art. pol. zm. 15-2 20.
Górski Aleksander szer. 6 k. telegr. zm. 12-1 20
Gotowicz Andrzej szer. 3 djon. wojsk. str. gran. zm. 5-1 20.
Gradek Stanisław szer. 9 p. art. c. zm. 18-1 20.
Graufner Artur maryn-masz. zm. 26-12 19.
Gregorczy Antoni leg. 6 pp. 2k. zm. 27-4 19.
Grobelski Stanisław rekr. 12 b. sap. kr. zm. 5-3 20.
Grobrych Wilhelm leg. 6 pp. 10 k. zm. 11-9 20.
Grochowicz Jan, 40 p. strz. lwowskich zm. 20-30-11 19.
Grobtewicz Adam, leg. 6 p. p. 6 komp. zm. 7-5 19.
Grosman Michał, zm. 20. 30-11 19.
Grudniewski Stanisław, rek. 12 p. p. zm. 4-3 20.
Grycha Jan, szer. 1 dyw. leg. zm! ? 1919.
Gryń Mikołaj, szer. 12 p. p. 4 kom. zm. 5-1 20.
Grzech Franciszek, szer. 11 p. art. zm. 13-2 20.
Gujs Franciszek, szer. 8 p. p. wil. zm. 1-3 20.
Gursztynowicz Alfons, zm. 15-1 20.
Halczyński Stan., szer. 13 kom. kolej. zm. 29-1 20.
Hałaczkiewicz Mikołaj, szer. 53 p.p. 1 k. zm. 7-3 20.
Haremzlak Karol, szer. 1 p. kom. etap. Pińsk. zm. 2-12 19.
Helit Franciszek, szer. 40 p. p. k. zapas. zm. 28-2 20.
Henda Ryszard, szer. 41 p. strz. suwalskich, zm. 10-1 20.
Herman Stan., szer. szk. szw. st. garn. zm. 9-3 20.
Hofman Józef, szer. 1 krak. b. etap. zm. 31-1 20.
Holak Roman, por. 1 p. strz. lwow. 8 k. zm. 2-3 20.
Holewiak Jan, szer. 52 p. p. b. zapas. zm. 29-2 20.
Honigsblum Szloma, leg. 6 p. p. 9 kom. zm. 29-7 19.
Huczka Michał, szer. b. wart. D. O. G. IV 2 k. zm. 20, 30-11 19.
Hryczykiewicz Tadeusz, sierż. szp. pol. 609 zm. 9-3 20.
Iwancewicz Józef, szer. kow. p. strz. zm. 15-1 20.
Iwanczuk Jan, szer. 14 p. p. k. sztab. zm. 21-12 19.
Jabkowski Teodor, szer. 1 p. k. telef. zm. 18-1 20.
Jabłoński Bolesław, szer. 4 b. telegr. zm. 24-12 19.
Jaca Józef, szer. wojs. więz. karn. zm. 8-3 20.
Jackiewicz Wincenty, szer. 41 p. p. suwalski k. sztab. zm. 13-1 20.
Jagiełło Stan., szer. 52 p. p. b. zapas. zm. 28-2 20.
Jakobowski Jan, szer. 11 p. art. pol. zm. 17-2 20.
Jakubczyk Franciszek, szer. 2 p. szw. k. zm. 2-9 19.
Jakubczyk Władysław, strz. 48 p. strz. kr. b. zapas. zm. 18-2 20.
Jakubowski Jan, szer. 11 p. art. pol. zm. 17-2 20.
Janiak Jan, szer. 29 p. 7 k. zm. 5-1 20.
Janicki Franciszek, szer. 145 p. strz. kr. zm. 8-1 20.
Jankowski Jan, szer. 4 krak. b. etap. zm. 16-1 20.
Jankowski Stanisław, szer. 41 p. p. suwalski 10 k. zm. 8-1 20.
Jankunas Antoni plut. 14 p. uł. 1 szw. zm. 22-10 19.
Janot Rajucholt szer. 30 pp. 11 k. zm. 20 6 19.
Jausz Stanisław szer. 2/VI b. wart. zm. 16-11 20.
Jarmołowski Stanisław szer. 41 pp. Suwalski 9 k. zm. 20-1 20.
Jarosz Józef. szer. k. szt. zm. 22-1 20.
Jasiński Czesław szer. 30 pp. zm. 26-1 20.

Redaktor Dr. J. Zawadzki. Drukarnia „Żołnierza Polskiego", Długa 50.